

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
(повне найменування вищого навчального закладу)

ФАКУЛЬТЕТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
(повне найменування інституту, факультету)

Кафедра: публічного управління та адміністрування
(повна назва кафедри)

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему: «Система дистанційної освіти державних
службовців в Україні»

Виконала: студентка магістратури за
спеціальністю 281 Публічне
управління та адміністрування заочної
форми навчання
Катерина ЛУЦИК

Керівник: доцент кафедри публічного
управління та адміністрування,
кандидат наук з державного
управління
Дмитро БОНДАР

Рецензент: _____

Хмельницький – 2023 рік

АНОТАЦІЯ

Луцик К. Ф. Система дистанційної освіти державних службовців в Україні. – Рукопис.

У магістерській роботі доведено, що безперервність професійної освіти службовців, що є імперативною умовою зростання їх рівня професіоналізму та компетентності, на сучасному етапі українського державотворення може бути отримана лише за рахунок активного використання інноваційних технологій дистанційного навчання, а також передових здобутків науково-технічного прогресу.

Виокремлено три категорії проблем розвитку дистанційного навчання у системі підготовки належних та висококваліфікованих кадрів, зокрема державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування в Україні, приміром, такі проблеми як: нормативно-правового характеру; фінансово-матеріальні; кадрового забезпечення.

Представлена концепція МІОМ базується на комплексному поєднанні інформаційних ресурсів учасників, які прямо та опосередковано можуть надавати певні ресурси до цілісного інформаційного простору й користуватися спільними ресурсами МІОМ, з урахуванням рівня участі мережі.

З'ясовано, що для подальшого розвитку інформаційної структури системи дистанційного навчання та підготовки державних службовців й посадових осіб місцевого самоврядування України варто розвивати три підсистеми: навчально-методичну, організаційно-управлінську й інформаційно-технологічну.

Ключові слова: публічне управління, державна служба, державні службовці, посадові особи місцевого самоврядування, дистанційна освіта, дистанційне навчання, інформаційна система, інформаційно-комунікаційні технології, «хмарні» технології.

Добавлено примечание ([E1]):

SUMMARY

Lutsyk K. F. System of distance education of civil servants in Ukraine. -
Manuscript.

The master's thesis proved that the continuity of the professional education of employees, which is an imperative condition for the growth of their level of professionalism and competence, at the current stage of Ukrainian state-building can be obtained only through the active use of innovative distance learning technologies, as well as advanced achievements of scientific and technological progress.

Three categories of problems in the development of distance learning in the system of training proper and highly qualified personnel, in particular civil servants, officials of local self-government in Ukraine, are singled out, for example, such problems as: regulatory and legal in nature; financial and material; personnel support.

The presented MIOM concept is based on a complex combination of information resources of participants, who can directly and indirectly provide certain resources to the integrated information space and use shared MIOM resources, taking into account the level of network participation.

It was found that for the further development of the information structure of the system of distance learning and training of civil servants and officials of local self-government of Ukraine, it is worth developing three subsystems: educational-methodical, organizational-management and information-technological.

Keywords: public administration, public service, civil servants, local self-government officials, distance education, distance learning, information system, information and communication technologies, «cloud» technologies.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	8
1.1. Сутність та основні характеристики дистанційного навчання як інноваційної форми освітньої підготовки і підвищення кваліфікації державних службовців	8
1.2. Світовий досвід дистанційного навчання державних службовців	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СИСТЕМИ ТА МЕХАНІЗМІВ ЕЛЕКТРОННОГО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ.....	29
2.1. Оцінка передумов формування інформатизації публічного управління в Україні.....	29
2.2. Характеристика принципів, методів та засобів дистанційного навчання державних службовців.....	37
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ.....	49
3.1. Напрями впровадження та адаптації системи дистанційного навчання в умовах підготовки державних службовців.....	49
3.2. Вектори розвитку та формування системи дистанційного навчання за умов удосконалення інформаційної системи.....	59
ВИСНОВКИ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах розвитку інноваційно-корпоративних механізмів реформування та оптимізації вітчизняного суспільства та процесу становлення української державності ключовим аспектом постають не матеріальні блага, а інформаційні технології та система знань. Відтак, основоположним змістом розвитку та піднесення будь-якої цивілізованої держави та суспільства постає рівень соціально-економічного розвитку, інформаційного простору, що віддзеркалюється на освітньо-кваліфікаційному рівні населення, підготовки кадрів у тій чи іншій сфері суспільно-державного життя, адже висококваліфіковані фахівці спроможні якісніше пристосуватися до процедури перекваліфікації, зміні істотних умов та інших чинників, які набувають характер підвищення їх продуктивності та кваліфікації.

В умовах технологічного прогресу та переосмислення інноваційних технологій все більшого значення у всіх сферах державного та суспільного життя набуває інститут інтелектуальної власності, що неабияк відображає рівень освіти та науки, ступінь впровадження демократично-правових ідей та ініціатив, а отже, освітньо-науковий компонент постає не лише як інструмент, а й як ваговий капітал, що набуває значення засобу розв'язання численних проблем та негараздів. За таких умов закономірним стає посилення уваги до ідеї впровадження дистанційної освіти у підвищенні кваліфікації державних службовців, що спирається на сучасні досягнення інформатики, комп'ютерні та телекомунікаційні засоби.

Аналіз сучасних цивілізацій дозволяє прийти до висновку, що сфера застосування дистанційних технологій у освітньо-науковому компоненті займає провідне становище, що прямо та опосередковано впливає із статичних даних, зокрема кількість закладів із впровадженою дистанційною формою на 1997 рік складала близько тисячі установ із кількістю здобувачів понад п'ятдесят мільйонів осіб, а за станом на 2000 рік – близько дев'яносто мільйонів осіб, тоді як за прогнозами на 2023 рік їх кількість становитиме понад сто двадцять мільйонів здобувачів.

Повномасштабне впровадження дистанційного навчання для державних службовців здатне забезпечити нові, більш гнучкі можливості їхнього професійного розвитку, а отже, й неперервність освіти. Відтак, розширення дистанційної форми отримання освітньо-кваліфікаційних компетентностей здатне забезпечити високий рівень управлінської підготовки як на сучасному етапі державно-управлінської діяльності, так і здатне закласти фундаментальні основи для майбутнього розвитку та піднесення, що особливо актуально на шляху наближення вітчизняного законодавства до стандартів Європейського Союзу в умовах ратифікації угоди про набуття Україною членства у міжнародній асоціації.

Проблематика пов'язана із теоретико-прикладними аспектами підготовки кадрів, а також фахівців у сфері державної служби завжди привертала увагу як вітчизняних так і закордонних вчених, зокрема була висвітлена у працях дослідників В. Бикова, А. Журавльова, В. Кухаренко, О. Мельникова тощо.

Водночас, ряд питань ще не отримали належного наукового обґрунтування та продовжують бути малообґрунтованими, що негативно впливає на внутрішньо-управлінські процеси та механізми. Вищевикладене дозволяє стверджувати про актуальність та практичну значущість теми магістерської роботи.

Мета та завдання магістерської роботи. *Метою* магістерської роботи є обґрунтування теоретичних засад та прикладних аспектів щодо удосконалення системи дистанційної освіти державних службовців в Україні.

Для досягнення мети магістерської роботи було визначено такі *завдання* дослідження:

- розкрити сутність та основні характеристики дистанційного навчання як інноваційної форми освітньої підготовки і підвищення кваліфікації державних службовців;

- вивчити світовий досвід дистанційного навчання державних службовців;

- оцінити передумови формування інформатизації публічного управління в Україні;

- охарактеризувати основні принципи, методи та засоби дистанційного навчання державних службовців;

- запропонувати напрями впровадження та адаптації системи дистанційного навчання в умовах підготовки державних службовців;

- визначити пріоритетні вектори розвитку та формування системи дистанційного навчання за умов удосконалення інформаційної системи.

Об'єктом дослідження є система дистанційної освіти державних службовців.

Предмет дослідження – інноваційно-управлінські засади підготовки державних службовців в умовах становлення дистанційної освіти в Україні.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є система загальнонаукових та спеціальних методів дослідження.

Для вирішення завдань магістерської роботи було використано такі методи загального та спеціального наукового пізнання, а саме: *діалектичний метод пізнання* (для з'ясування теоретичних особливостей дистанційної форми навчання); *метод порівняльного аналізу* (для оцінки позитивних практик зарубіжного досвіду дистанційного навчання державних службовців); *системний підхід* (для характеристики принципів, методів та засобів дистанційного навчання державних службовців) тощо.

Інформаційною базою дослідження є наукова вітчизняна і зарубіжна література з теми дослідження, нормативно-правові акти України, міжнародні правові акти, аналітичні та звітні документи тощо.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання висновків та практичних рекомендацій щодо підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері державної служби, а також посадових та службових осіб в органах місцевого самоврядування, а також сприятимуть поглибленому удосконаленню системи наукових знань й заходів в контексті впровадження дистанційної форми навчання.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

1.1. Сутність та основні характеристики дистанційного навчання як інноваційної форми освітньої підготовки і підвищення кваліфікації державних службовців

В умовах перманентного реформування системи державного управління, змінюється конфігурація моделі управління кадровими ресурсами державної служби, особливої ваги набувають питання забезпечення державного апарату висококваліфікованими і компетентними фахівцями, здатними ефективно працювати на трансформаційному етапі розвитку суспільства [55]. Представлена теза свідчить про те, що державно-суспільний лад потребує належного якісно-нового підходу до розвитку й підвищення освітньо-професійного рівня серед існуючих кадрів, представників та представниць державних структур та місцевого самоврядування. Відтак, ключовим завданням постає розвиток соціального, економічного виміру української державності в контексті підготовки та підвищення професіоналізму державних службовців [55].

Головною метою системи освіти державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування є підвищення професіоналізму та компетентності кадрів, забезпечення їх безперервного навчання та кадрове забезпечення органів виконавчої влади та місцевого самоврядування. влади, підвищення ефективності їх діяльності, забезпечення надійності функціонування державного апарату управління. Ціль визначає основні завдання системи підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, серед яких:

- оновлення та поглиблення загальноосвітніх та професійних компетентностей державних службовців відповідно до вимог сучасного світу;
- набуття фахівцями професійного досвіду та професійно необхідних якостей особистості;

- створення умов для сприяння загальному культурному розвитку фахівців, розвитку їх інтелектуального і творчого потенціалу;
- формування стилю мислення сучасного фахівця;
- заохочення державних службовців до самоосвіти, самовдосконалення та саморозвитку [21].

В умовах політичних, економічних змін та розвитку технологій освіта та знання державних службовців швидко застарівають, що вимагає оновлення змісту навчання, поліпшення інформаційного забезпечення випереджаючої освіти, необхідність використання нових педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Зазначені вище суперечності у підготовці державних службовців служать рушійними силами її розвитку, який удосконалює зв'язки між процесами, які характеризують стан системи. До таких зв'язків відносяться:

- пов'язаність системи освітнього компоненту підготовки державних службовців від об'єктивних і суб'єктивних детермінантів, а також змін у суспільно-економічному середовищі;
- збагачення процесу навчання загальнокультурними, професійними та функціональними компонентами системи профільної освіти;
- підвищення якості освіти шляхом активної самоосвіти, самовдосконалення посадових осіб;
- залежність ефективності виховання від змістовно організованого навчального процесу;
- залежність змісту освіти від суспільних, державних та індивідуальних освітніх потреб [21].

Врахування цих зв'язків відкриває шлях до оптимізації управління системою підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування.

Фахово-кваліфікаційний розвиток державного службовця має на меті вдосконалення його професіоналізму і функціональної діяльності, а загальна

культура та освіченість стає запорукою ефективного виконання посадових обов'язків.

Важливим напрямом дослідження є з'ясування принципів організації та функціонування системи підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців. Так, О.Ф. Мельников виокремлює такі принципи [21]:

- принцип врахування індивідуального досвіду та розвитку індивідуальних освітніх потреб;

- принцип рівневої кваліфікаційної диференціації полягає в тому, що цілі, форми і методи, а також основні завдання і сутність навчання повинні бути диференційовані відповідно до інтересів, потреб, знань і досвіду державних службовців. Це дає змогу максимально задовольнити індивідуальні освітні потреби учнів;

- принцип вікового підходу. Цей принцип вимагає врахування вікових особливостей учнів, а також організації навчально-виховного процесу при визначенні мети, змісту, форм і методів навчання, коли втручання сторонніх осіб замінюється самоаналізом, самопізнанням тощо;

- принцип свободи вибору забезпечує вибір у навчальному, науковому та виховному процесі та включає свободу вибору щодо мети, змісту, форм, методів, засобів організації та проведення навчання, не обмежує варіативність навчальних планів і програм;

- принцип проблемно-ситуативного проектування навчання вимагає будувати навчання не за темами, а за проблемно-ситуаційними характеристиками. Для професіонала важлива не дисципліна, яку він вивчає, а роль, яку він відіграє у вирішенні професійних завдань, а також конкретних правових питань;

- принцип сприяння самоосвіті та самостійності в навчанні допомагає фахівцю йти шляхом саморозвитку, самостійного здобуття нових знань та використання їх у діяльності. Центальною фігурою в освіті є не вчитель, а слухач, який оцінює цінність освіти. Цей принцип реалізується як методами, так і формами навчання та оцінювання результатів навчального процесу;

- принцип спільної діяльності в навчальному процесі полягає в зміні ролі вчителя, який стає помічником. Викладач разом із учнем визначає зміст навчання, планує та керує навчальним процесом для полегшення засвоєння матеріалу;

- принцип розвитку творчого потенціалу та морально-виховної сфери особистості передбачає стимулювання інтелектуальної діяльності слухачів, а також розвиток емоційно-морально-вольової сфери особистості;

- принцип врахування життєвих і професійних перспектив дає змогу конкретизувати мету навчання та адаптувати зміст, методи і форми навчання до загальних потреб особистості та перспектив подальшого професійного розвитку. Цілком природним для людини є прагнення досягти найкращих результатів у своїй роботі, отримати визнання колег, зайняти більш високу посаду і мати перспективу просування по службі;

- принцип актуалізації – це наявність імперативних засад застосування у практичній діяльності отриманих теоретико-прикладних навичок та вмінь, за допомогою якого відбувається урізноманітнення найрізноманітніших форм та методів навчання.

У середині 1980-х років була визнана ідея наступності в підготовці та підвищенні кваліфікації керівників, яка була визнана перспективною з точки зору організації навчання та забезпечення його систематичності. Водночас були внесені пропозиції щодо концепції безперервного навчання керівників, зміст якої був таким:

- самостійне навчання за індивідуальним планом, затвердженим та контрольованим безпосереднім керівником;

- участь у поточних семінарах;

- короткострокове навчання до двох тижнів на факультеті, обласні (міські) курси підвищення кваліфікації з перервами в роботі (періодично, за потреби);

- довгострокове навчання тривалістю до одного місяця, яке повинно проходити кожні 5 років;

- стажування тривалістю до двох місяців, яке організовується та проводиться відповідно до планування вищої посади;
- навчання в цільовій аспірантурі або докторантурі;
- перенавчання до двох місяців при переході в іншу робочу групу.

Освітня система може бути зображена як дворівнева складова, де є такі рівні як: базовий – безперервність навчання; факультативний – інформатизація освітньої складової, що ще вагомніше надає ступеня індивідуалізації процесу навчання. Як наслідок, на сучасному етапі державно-суспільного ладу актуальними постають питання застосування в контексті освітньо-навчального компоненту інформаційних технологій, окремих засобів та елементів комунікації, а також, власне, дистанційного навчання.

Сучасні інформаційно-технологічні зміни та процеси, які відбуваються на усіх без винятку державно-суспільних та законодавчих рівнях постали наслідком пошуку якісно-нових підходів до процесу підготовки майбутніх спеціалістів у всіх сферах державно-суспільного життя, а ті бурхливі засади розширення науково-технічного прогресу, які набувають ще більшого поширення вимагають від майбутніх поколінь службовців випрацьовувати навички до швидкої адаптації й покращувати власну компетенцію у найкоротші строки.

Система навчальної підготовки має включати інноваційні технології, які дозволять забезпечити високий рівень мобільності та професіоналізму спеціаліста, який володіє широким спектром теоретико-прикладного інструментарію. А отже, такі методики та генеруючі явища наштовхують до творчого пошуку аби удосконалити та реформувати існуючу систему надання освітніх послуг й їх віддзеркалення у професійному навчанні. Тому цілком зрозуміло, що перед вітчизняною державно-управлінською та законодавчою системою постають досить нетрадиційні напрямки та вектори, які потребують якнайшвидшого реагування та розв'язання.

Становлення вітчизняної дистанційної форми навчання знаходиться на етапі активного розвитку та становлення й отримало належне економіко-

правове обґрунтування та державну підтримку. Основоположні ідеї закладені у таких положеннях діючого законодавства, зокрема Конституції України, Національної доктрини розвитку освіти, законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Національній програмі інформатизації», указу Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» тощо.

Комплексний аналіз дозволяє зазначити, що дистанційна форма освіти є перспективним механізмом та інструментом задля досягнення цілей освіти і науки, тому задля кращого пізнання представлених явищ, актуальним постає питання сутності та визначення змісту понятійно-категоріального апарату, зокрема співвідношення таких категорій та понять як «дистанційне навчання» та «дистанційна освіта».

Спираючись на відомі характеристики та ознаки дистанційної освіти, можна виділити такі характерні риси цієї багатовимірної категорії:

- дистанційна освіта є формою безперервної освіти, спрямованої на реалізацію прав людини на освіту та інформацію; ця форма навчання існує та існуватиме поряд із традиційними формами навчання – денною, заочною та вечірньою і є результатом узагальнення, модифікації та подальшого розвитку цих форм навчання;

- дистанційне навчання – це універсальна, синтетична, цілісна, гуманістична форма навчання, на основі якої створюються умови, що дозволяють студентам вільно обирати склад навчальних дисциплін, професорсько-викладацький склад кожної дисципліни та конкретний навчальний заклад. Ця форма навчання є адаптивною щодо базового рівня знань і конкретних навчальних цілей студентів;

- дистанційне навчання – технологія, заснована на принципах відкритої освіти, в якій широко використовуються комп'ютерні навчальні програми різного призначення та створюється інформативне освітнє середовище для

забезпечення навчальними матеріалами та спілкування за допомогою сучасних телекомунікацій;

- дистанційна освіта орієнтована на посилення активної ролі студентів у власному навчанні: у постановці освітніх цілей, виборі переважачих напрямів, форм і темпів навчання в різних освітніх галузях;

- дистанційна освіта характеризується, порівняно з традиційним, більш комфортними умовами для творчого саморозвитку студентів, можливість студентів продемонструвати всім бажаним продукти своєї творчої діяльності, широкими професійними можливостями оцінювання творчості та досягнень учнів. Така форма навчання забезпечує підвищення евристичної складової навчального процесу шляхом використання інтерактивних форм навчання та мультимедійних навчальних програм;

- дистанційна освіта повинно відповідати національним і, по можливості, міжнародним освітнім стандартам. На базі цієї форми навчання значною мірою забезпечується інтернаціоналізація освіти не тільки за змістом, але й за організаційними формами та методами навчання;

- дистанційна освіта – комплекс освітніх послуг, які можуть надаватися широким верствам населення країни та за кордоном з використанням спеціального інформаційно-освітнього середовища, заснованого на засобах обміну навчальними матеріалами на відстані (супутникове телебачення, радіо, комп'ютерний зв'язок тощо);

- в рамках дистанційного навчання основою навчального процесу є цілеспрямована та інтенсивна самостійна робота студентів, контрольована викладачами та організаторами навчання;

- під час дистанційного навчання учасники тренінгу мають можливість здійснювати спільну освітню діяльність у зручному для них місці за попередньо узгодженою формою та індивідуальним графіком взаємодії;

- при дистанційному навчанні навчальний процес передбачає обмін інформаційними ресурсами між студентами та викладачами, а також між самими студентами. При цьому максимально використовуються сучасні ІКТ

та засоби масової комунікації – факс, радіо, телебачення, у тому числі кабельні, а також аудіо-, теле- та відеоконференцзв'язок, мультимедіа та гіпермедіа, комп'ютерний зв'язок;

- дистанційне навчання передбачає, що індивідуальний процес передачі та засвоєння людиною знань, умінь, навичок і форм пізнавальної діяльності відбувається шляхом опосередкованої взаємодії учасників дистанційного навчання в спеціалізованому середовищі, створеному на основі сучасних психолого-педагогічних технологій та ІКТ.

Таким чином, враховуючи вищевикладені ідеї та характеристики, представлені у науковому середовищі, можна виокремити таку дуальну характеристику дистанційної освіти: це якісно-технологічний різновид освітньої системи, в якому знайшли своє закріплення такі компоненти, як дистанційні технології, так і освітній процес загалом. Окрім того, дистанційна освіта – це нормативно-закріплена одна із форм здобуття певного освітньо-наукового чи кваліфікаційного рівня за результатами опанування певного спектру компетентностей та системи знань.

Таким чином, з урахуванням представлених характеристик, вважаємо, що дистанційне навчання – це форма організації та впровадження навчального, виховного виміру у практичне життя, що опосередковується взаємодією всіх здобувачів освітньо-наукового процесу з однією сторони, та представника освітньо-наукового середовища, який є носієм певних теоретичних та практичних знань з іншої сторони.

Натомість як і кожна складна категорія та процес, дистанційне навчання в залежності від певних критеріїв поділяється на традиційне, тобто заочне (взаємодія між суб'єктами забезпечується за допомогою технологічних засобів асинхронно) та електронне (е-дистанційне) (характеризується, переважно, індивідуальною системою набуття навичок та вмінь із передіючими контрольно-наглядовими заходами) навчання.

Система електронної дистанційної освіти – це такий різновид освітньо-наукової системи та структури, де процес навчання та підготовки здійснюється

шляхом використання великого інструментарію е-ДН, хоча сам процес є відкритим та прозорим, аби забезпечити належний рівень підготовки та усунути різного роду ризики та суб'єктивні детермінанти.

Такий підхід часто використовується при розробці освітніх систем для підвищення якості навчального процесу, але наукових досліджень методології та принципів побудови таких систем мало. Серед них роботи західних вчених, які вказують на те, що змішане навчання може поєднувати очне навчання та навчання з комп'ютерною підтримкою. Це також стосується наукової чи ІТ-діяльності через освітні технології з використанням комп'ютерів, смартфонів, супутникового телебачення, відеоконференцій та інших нових електронних медіа. Студенти та викладачі разом працюють над підвищенням якості навчання та викладання. Кінцева мета змішаного навчання полягає в тому, щоб надати учням і вчителям реалістичні практичні можливості зробити навчання незалежним, корисним, стабільним і постійно зростаючим [53, 51, 47, 54].

Комбіноване навчання покращує здатність покращувати якість і кількість людської взаємодії в навчальному середовищі. Водночас це дає студентам можливість «бути разом і окремо один від одного» [47]. Комбіноване навчання пропонує хороше поєднання технологій і взаємодії, що призводить до соціально підтримуваного, конструктивного дистанційного навчання. До переваг комбінованого навчання можна віднести: економічність як для акредитації навчального закладу, так і для студента, доступність навчання, гнучкість у плануванні та розкладі навчальної роботи.

Серед вітчизняних досліджень варто виділити роботи, пов'язані із впровадженням комбінованого підходу до процесу вивчення іноземної мови [45, 14]. Саме в цій сфері необхідне використання очного та дистанційного методів навчання, оскільки мова є величиною змінною і вимагає обов'язкового елемента «живого» спілкування. У комбінованому варіанті навчання базується на взаємодії студента не тільки з комп'ютером, а й з реальним викладачем в активній формі, коли самостійно опрацьований матеріал узагальнюється,

аналізується та використовується в реальних ситуаціях шляхом вирішення комунікативних задач.

Інформаційно-навчальна інфраструктура дистанційного навчання у системі підготовки державних службовців має ґрунтуватися на сучасних ІКТ, враховувати особливості діяльності та навчання державних службовців. Дистанційне навчання державних службовців в Україні може формуватися з урахуванням західноєвропейського досвіду та традицій, що особливо актуально на шляху адаптації державно-суспільного життя до стандартів Європейського союзу.

Отже, сучасний стан розвитку соціально-економічних систем вітчизняні і зарубіжні вчені називають «інформаційним суспільством». Досягнення сучасної економіки значною мірою обумовлюється використанням інформаційних технологій і телекомунікації, а це означає, що прийняття управлінських рішень супроводжується опрацюванням значних обсягів інформації. В умовах постіндустріального суспільства інформація стає вирішальним стратегічним ресурсом суспільства.

На сучасному етапі розвитку дистанційних технологій розвивається та розгалужується як основоположна структура для різного виду державно-суспільних реформ та перетворень, підвищення рівня життя суспільства внаслідок забезпечення належного рівня демократизації та впровадження гуманістичних ідей та традицій, зокрема й шляхом розвитку інноваційних технологій та ІТ-індустрії, а ті проблеми, які виникають на цьому тлі, можна вирішити за допомогою таких прийомів як: реформування положень діючого законодавства у сфері інформатизації та впровадження нормативних механізмів забезпечення інформатизації; створення та впровадження якісних механізмів загальнодержавних та локальних програм та проєктів, направлених на інформатизацію суспільства; підвищення та покращення рівня державного захисту; покращення рівня правосвідомості населення, а також професійних навиків та знань тощо.

У таких умовах особливого значення набуває роль управлінця, розвиток його особистості, оволодіння ним не тільки необхідними науково-технічними, а й соціально-науковими, гуманітарними знаннями, набуття особистісних якостей, важливих для сучасного фахівця, досвіду управління на основі сучасних управлінських технологій, прагнення до свідомої самоосвіти й самовдосконалення тощо.

Активний процес гальмування розвитку освіти і науки у сфері підготовки фахівців у сфері державної служби, на жаль, не встигають за темпами якісно-інноваційного оновлення суспільного та державного буття й розвитку, що зумовлює оновлення змісту освітньо-навчальних компонентів та методик, покращення інформаційного забезпечення освітнього циклу, необхідність використання нових педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

За даних умов та беручи до уваги вищевикладене, можна зробити висновок, що дистанційне навчання – це досить універсальна та уніфікована форма навчання, в основі якої лежить теза про те, що на саме на її основі забезпечується створення сприятливих умов для осіб, які отримують освітньо-кваліфікаційний ступінь, або підвищують кваліфікацію в умовах вільного вибору навчальних дисциплін, методик отримання знань тощо. Технології ж дистанційного навчання базуються на надзвичайно широкому колі принципів та засад, які дозволяють використовувати комп'ютерні навчальні програми незалежно від їх призначення та сутності, що дозволяє формувати інформаційно-навчальні інфраструктури та відповідне сприятливе середовище для надання якісного освітнього контенту. Інформаційно-навчальне середовище постає як синтез системно є системно-організованих та комплексних традиційних і комп'ютерно-змістовних методів та засобів навчання, способів комунікацій та передачі й систематизації даних та різномірних ресурсів поєднаних єдиною ціллю та спектром.

1.2. Світовий досвід дистанційного навчання державних службовців

Найбільша кількість користувачів дистанційного навчання сьогодні сконцентровано у США, а також на території Канади, а серед європейських країн – у Великій Британії, за якою слідує Німеччина, Італія та Франція. Приміром, у Сполучених штатах навчання у вигляді дистанційної форми існує у майже двохсот закладах вищої освіти, а кількість ресурсних програм кожного року зростає майже на п'ятдесят відсотків. А у Великій Британії різноманітні дистанційні програми пропонують більше 50 університетів [23].

Аналізуючи світовий досвід дистанційного форми навчання у сфері підготовки державних службовців, слід визначити кілька підходів:

- програми класичної університетської освіти, переведені в дистанційний формат і запропоновані поряд з традиційною освітою;
- консорціуми, що об'єднують кілька навчальних закладів для розробки та трансляції дистанційних програм;
- дистанційні програми, створені та запропоновані різними міжнародними програмами;
- неприбуткові організації, що об'єднують заклади дистанційного навчання з метою підвищення якості освіти та розвитку нових технологій у цій сфері.

Більшість програм дистанційного навчання для державних службовців базуються на традиційних освітніх програмах у тій самій галузі, що пропонуються в одному університеті. Більшість із них – курси за напрямком «Публічне управління». Так, в Університеті Уолден, США (Walden University) існують дистанційні програми отримання ступеня магістра державного управління (Master of Public Administration – MPA) за спеціальностями «Державне управління», «Державна політика», «Міжнародні некомерційні організації». А також пропонуються дистанційні програми отримання кандидатського ступеню за напрямками «Державна політика та управління», «Державне управління», «Державна політика», «Міжнародні некомерційні організації» [22].

Школа Буша, США (Bush School of government and public service) [47], акредитована Південної асоціацією коледжів і шкіл (Southern Association of Colleges and Schools), пропонує дві дистанційних програми отримання сертифікатів: «Міжнародні відносини» (просунутий курс) та «Національна безпека».

Програма «Національна безпека» охоплює як економіку, так і медицину, сільське господарство, освіту, технології, а також державних службовців усіх рівнів (від місцевого до федерального). Студенти можуть обрати курси з наступного переліку: основи національної безпеки; тероризм; самостійне дослідження (передбачає вивчення теми, самостійно обраної студентом, але затвердженої професором, з наданням бібліографії, що складається з 80 ресурсів, пов'язаних з темою дослідження, з короткими примітками до кожного джерела; а також 20-хвилинне «ділова бесіда» дослідження підведення підсумків теми дослідження); запобігання, захист від застосування терористами зброї масового ураження; національний захист важливих елементів інфраструктури; національна безпека та економіка; національна безпека та Мінбезпеки.

Camposdirect, Канада [47] – інтерактивний кампус Канадської школи державної служби. Цей портал призначений для державних службовців у Канаді та в усьому світі. Федеральні службовці мають доступ до центральної бібліотеки, яка містить близько 350 варіантів дистанційного навчання. Інші посадовці можуть отримати доступ до бази даних у рамках підприємницької угоди або державних закупівель. У базі дистанційних курсів освячені наступні теми: керівники і менеджмент; особиста та міжособистісна ефективність; організаційна середовище; автоматизація офісу; області пріоритетного вивчення для державної служби; акт про модернізацію державної служби; кордони управлінської відповідальності.

Australian Open Learning and Education Network (OTEN) є найбільшим постачальником дистанційного навчання в Австралії. OTEN є частиною TAFE NSW (Technical and Further Education), найбільшого постачальника освіти з

десятьма інститутами. OTEN пропонує широкий спектр освітніх програм (дипломи, сертифікати різних рівнів), необхідних для роботи в державному секторі: від курсів, необхідних для роботи в постійних дорадчих комітетах, до диплому з управління проектами в державному секторі.

Відкритий університет Шрі-Ланки у співпраці зі Співдружністю навчання Канади (Commonwealth of Learning) і трьома відкритими університетами Південної Азії - Відкритим університетом Аллама Ікбала, Пакистан (Відкритий університет Аллама Ікбала), Відкритим університетом Бангладеш) і Національним відкритим університетом Індіри Ганді Індії презентують міжнародну програму підготовки державних службовців країн Співдружності за напрямом «Публічне управління» [55]. Метою цієї програми є розробка високоякісної післядипломної програми, яка може бути широко використана в усьому Співдружності Націй. Тривалість цієї програми варіюється від двох до п'яти років навчання, залежно від обраної інтенсивності навчання.

Програма курсу включає 8 основних предметів (на вибір зі списку): управління інформаційними системами; управління в організації; управління людськими ресурсами; управління операціями; економічне середовище компанії; управління соціальними системами; методи кількісного аналізу; маркетинг; фінанси та бухгалтерський облік.

Є також три обов'язкові курси, а саме: державна політика, планування та управління розвитком та методи дослідження. А також 3 курси на вибір: електронна комерція; управління проектами; адміністративна економіка; політичний аналіз; системи управління; корпоративні фінанси; міжнародний маркетинг.

Існує багато програм дистанційного навчання, створених за підтримки різних міжнародних організацій.

Онлайн-навчальний центр UNPAN – це система управління, яка дозволяє створити кошик онлайн-курсів на різні теми державного управління.

Зокрема, УНПАН пропонує курс «Електронний уряд – що варто знати керівникам держави».

Global Development Learning Network (GDLN) — міжнародна асоціація навчальних центрів, які пропонують використання комунікаційних технологій для зв'язку людей, які працюють у різних частинах світу [55]. Понад 70 членів мережі, а також їхні вітчизняні партнери пропонують свої послуги клієнтам із спільною метою: підвищити ефективність розробки в усьому світі. Учасники мережі пропонують дистанційні курси для розвитку державного управління. Організації, що входять до мережі, підписують угоду про співпрацю зі Світовим банком. Вони створюють регіональні GDLN.

Міжнародна рада з відкритої та дистанційної освіти (ICDE) — це глобальне міжнародне співтовариство, що налічує понад 7000 членів із 130 країн: навчальні заклади, національні та регіональні асоціації, компанії, агентства та окремі особи, що працюють у сфері відкритої та дистанційної освіти [26].

ICDE – неурядова організація, асоційований член ЮНЕСКО. ICDE також співпрацює з керівниками освітніх організацій Південно-Східної Азії (SEAMEO), є партнером Світового банку. Більше того, у 2003 р. ICDE підписала нову угоду з OAS/OEA (Organsiation of American States/Organizacion de Estados Americanos), згідно з яким ці організації будуть співпрацювати з метою міжконтинентального розвитку дистанційної освіти. Інститути-члени ICDE спеціалізуються в області відкритого та дистанційної освіти, а також у галузі професійної перепідготовки. Регіональні центри ICDE відкриті в країнах Африки, Азії, Північної Америки, Латинської Америки, Карибського басейну, Австралії і Океанії, а також у Європі. Цілями ICDE є:

- об'єднання знань і досвіду членів організації;
- сприяти міжнародному співробітництву у сфері відкритого та дистанційного навчання;
- підтримувати та розвивати роботу у сфері дистанційного навчання на глобальному, національному та регіональному рівнях;

- організація форумів у сфері відкритої освіти та дистанційного навчання;

- сприяти розвитку нових технологій і методів для підвищення якості дистанційного навчання.

Існує низка некомерційних організацій, які об'єднують установи дистанційного навчання для спільного підвищення якості дистанційного навчання, розробки нових засобів навчання тощо.

Global Systems Analysis and Modeling (GLOSAS/USA) – це консорціум організацій, який займається використанням інформаційних і телекомунікаційних технологій для підвищення якості та доступності міжнародної системи освіти [55]. Використовуючи метод дистанційного навчання, ГЛОСАС забезпечує поширення кращого світового досвіду викладання різних навчальних предметів, передових педагогічних ідей, актуальної науково-педагогічної інформації, а також забезпечує двосторонній зв'язок між викладачами та студентами, використовуючи можливості сучасний супутниковий зв'язок і комп'ютерні телекомунікації. GLOSAS розробив кілька глобальних лекційних залів (GLH) і віртуальних відеоконференцій.

Каталог дистанційного навчання Globewide Network Academy (GNA) є асоціацією освітніх та дослідницьких інститутів [44]. Метою GNA є підтримка інформаційного центру, через який студенти та викладачі можуть зв'язуватися один з одним і отримувати необхідну інформацію про програми дистанційного навчання та курси, які їх цікавлять.

Асоціація дистанційного навчання США (Unites States Distance Learning Association – USDLA). USDLA – некомерційна асоціація [55]. Мета – сприяти розвитку нових варіантів дистанційного навчання. Діяльність USDLA включає всі рівні К-12, вищої та вищої освіти, навчання без відриву від служби, а також військову та цивільну перепідготовку. Асоціація є основним джерелом інформації та порад від урядових установ і Конгресу США. USDLA проводить щорічні зустрічі з лідерами дистанційного навчання з Європи та Азії.

До складу Європейської асоціації університетів дистанційного навчання (EADTU) входить 21 організація з 19 країн світу, в яких навчається понад 2 млн студентів [88]. Усі члени асоціації є неприбутковими організаціями. Головною метою EADTU є допомога у створенні та розвитку Європейської мережі вищої дистанційної освіти, що призведе до створення Європейського відкритого університету. Серед інших завдань варто виділити підтримку співпраці вчителів-учасників системи дистанційного навчання; Супровід у підготовці лекцій, розробці та створенні якісно нових підходів до проектування методів і засобів навчання у ВНЗ, у тому числі засобів комунікації.

EADTU пропонує студентам можливість скласти заліки та іспити та підтвердити свої досягнення в усіх університетах. Угода про взаємне визнання оцінок закладає основу для створення європейської мережі відкритої вищої освіти та гарантує якість освіти в Європі.

Європейська асоціація дистанційного навчання (EADL) – це асоціація шкіл, інститутів та окремих осіб, які працюють у сфері дистанційного навчання та охоплює 15 європейських країн [48]. Окрім європейських країн-членів ЄС, до асоціації також входять представники Норвегії, Швейцарії та Туреччини. Асоціація є платформою для обміну інформацією та ідеями про існуючі практики та розробки дистанційного навчання.

Загалом дистанційне навчання стрімко розвивається у всьому світі. Середній темп зростання становить близько 12%. Згідно з дослідженням Ambient Insight [55] очікується, що попит на освітній технологічний контент, заснований на іграх і симуляції, зросте на 20%. Регіони з найшвидше зростаючими сегментами ринку електронного навчання включають Азію з річним зростанням ринку на 33,5% і Східну Європу (переважно країни СНД) з річним зростанням ринку на 23%. Зазначимо, що за темпами зростання ринок Східної Європи випереджає Латинську Америку (19,8%), Західну Європу (12%) та Північну Америку (7%).

В умовах вітчизняної системи становлення освітньо-наукової складової привертає увагу той факт, що здійснюється поступовий процес розвитку на налагодження зв'язків між вітчизняними та міжнародними експертами, фахівцями, спеціалістами, стейкхолдерами, а також й закладами освіти, в межах яких розробляються спільні навчальні програми (наприклад, Міжнародний Інститут Менеджменту має партнерські програми з Карнегі-Меллон Університетом США, Лондонською бізнес-школою UK, Лойола Коледжем США, створення центрів дистанційної освіти при фінансовій підтримці західних фондів та інших структур). Складовою частиною цих програм мають стати розробка і проведення дистанційних навчальних курсів через Інтернет.

Україна має добрі практики та багаторічні освітні традиції у сфері заочної та заочної форми навчання, що, незважаючи на всі відмінності, значно полегшує впровадження ідеї дистанційного навчання в Україні.

Загалом можна вважати, що рівень розвитку дистанційного навчання в Україні не відповідає сучасним вимогам. Викладена тема зумовлена не лише браком коштів на дослідження та впровадження нових освітніх технологій та катастрофічним станом телекомунікаційного та технічного забезпечення навчальних закладів, а й низкою не менш важливих причин.

Багато навчальних закладів працюють над впровадженням нових інформаційних технологій у навчальний процес, але проблемним залишається питання їх масового впровадження. Однією з причин такої ситуації є відсутність або нечіткість стратегії роботи в цьому напрямку, а звідси й – унеможливлення розвитку мотиваційного процесу, занепад кадрової політики, відсутність належного рівня фінансово-технічного забезпечення тощо.

Тому стає зрозумілим, що необхідно комплексно оцінювати стан справ у системі освіти. Накопичений досвід дистанційного навчання в університеті, в межах кількох університетів, а також у рамках співпраці з університетами розвинених країн дає розуміння необхідності так званих «системних угод». Майже для всіх значущих та успішних проектів характерна складова співпраці

між університетами, а також між університетами та компаніями, яка підтримується урядами багатьох країн, а також Європейського Союзу. Рівень міжнародної співпраці в таких країнах, як Велика Британія, США та Австралія, має низку суттєвих переваг перед іншими, насамперед через пріоритет англійської мови, а також більш тривалу історію використання інформаційних технологій у навчальному процесі та більш розвинений дух підприємництва.

У всіх країнах загальноновизнано, що державні органи повинні заохочувати та підтримувати використання перспективних інформаційних технологій навчальними закладами, сприяти створенню міжвузівських інформаційних мереж, ініціювати співпрацю та встановлювати стандарти.

Однією з причин розвитку дистанційного навчання є технологічний виклик століття. Технологічні знання застарівають кожні 2-3 роки, через деякий час цей термін досягає 1,5-2 років. Рівень знань випускників ВНЗ подвоюється кожні 3-4 роки. Тому Захід вкладає величезні ресурси в розвиток університетів та їхнього технологічного середовища. Підраховано, що навчання студентів за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій відбувається на 40-60% або більше швидше за одиницю часу, ніж традиційні технології. Створені сьогодні підручники прискорюють процес засвоєння знань у два-три рази. За цей же проміжок часу передається більше знань, що дає змогу скоротити час навчання у ВНЗ [11].

Дистанційні та віртуальні освітні структури та технології стають найефективнішими формами співпраці між університетами світу. Зв'язок між студентами, викладачами та кафедрами, а також між університетами вже здійснюється через телекомунікаційні мережі. Відбувається інтеграція до створення глобальної системи освіти. California Virtual University об'єднує 95 університетів і коледжів США. У всьому світі є університети, в яких навчається від 500 000 до 700 000 студентів. Університет штату Колорадо, США, має 400 000 студентів, але немає фізичних аудиторій. Щоб інтегруватися в ці структури, Україна має відповідати сучасним вимогам.

Порушуються проблеми створення електронних бібліотек, мережових бібліотек електронних навчальних видань нового типу навчально-довідкового призначення. Вони потребують серйозних домовленостей, системних домовленостей, інакше обмін знаннями практично неможливий. Це одна з серйозних проблем сучасної України. Використання технологій сумісності може залишатися в такому стані протягом тривалого часу, якщо системні угоди не будуть розроблені як пріоритет.

Дуже важливим є розробка засобів оцінки якості в нових освітніх системах. Це питання надзвичайно важливе, коли мати діло з системою масового обслуговування, коли навчаються сотні тисяч студентів.

Системні складові дистанційної форми здобуття освіти можуть бути розглянуті в якості одного з інструментів професійної перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, що є взаємовигідним для усіх учасників освітнього процесу, беручи до уваги такі аспекти: широке та повсебічне використання навчальних програм та матеріалів значно покращує їх значення та вартісний еквівалент; здійснюється мінімізація фінансово-матеріальних витрат; забезпечується оптимальна можливість поєднання трудової функції із освітньою підготовкою; відбувається активний процес концентрації та накопичення інтелектуально-інноваційних ресурсів та механізмів тощо.

Основними перевагами ДО порівняно з іншими формами освіти в контексті сучасних державно-управлінських та суспільних характеристик умови об'єднані в дві наступні групи: економічні та соціальні, кожна з яких може бути детально розглянута.

Аналізуючи існуючі в світі види організаційної і програмно-технічної реалізації ДО, виділено основні п'ять систем забезпечення ДН:

1. Кейс-технологія – передбачає забезпечення студентів циклом навчально-освітніх та теоретико-практичних матеріалів з контрольними завданнями і тестами задля самостійного опрацювання у комфортних умовах.

2. Системи, які засновані на всебічному та широкому застосуванні технологічних засобів та комп'ютерної техніки – навчальний процес направлений на технологію клієнт-сервер, тобто на певну центральну ланку, яка є провідною у контексті надання освітньої послуги й слугує майданчиком для приєднання інших учасників освітнього процесу.

3. Системи за відсутності використання технологічних засобів – певного роду закриті системи в яких функціонує локальна, власна система комунікації.

4. Системи відео-конференційного зв'язку – комплекс, який вміщує два або більше, технологічних ресурси, комп'ютери та необхідне обладнання.

5. Змішані системи – поєднання у тій чи іншій комбінації представлених систем.

Аналізуючи світовий досвід ДН державних службовців, можна визначити кілька підходів щодо організації навчальних процесів:

- Класичні університетські програми підготовки, що були трансформовані у дистанційних форматах та пропонуються поряд із вже усталеним, тобто традиційним навчанням.

- Консорціуми, які об'єднують кілька навчальних закладів для розробки та трансляції дистанційних програм.

- Дистанційні програм, що були створені та пропонуються різними міжнародними програмами.

- Некомерційні організації, що об'єднують заклади ДО з метою підвищення якості освіти та розробки нових технологій у цій сфері.

Отже, вивчення тенденцій розвитку ДО в світі дає можливість зробити висновок, що за умов всебічної підтримки програм, які забезпечують розвиток ДН в галузі освіти, в корпоративному секторі, соціальній сфері та інших галузях життєдіяльності людини відбуватиметься динамічна й ефективна розбудова освітньої системи, що відповідає потребам постіндустріального суспільства, суспільства знань.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СИСТЕМИ ТА МЕХАНІЗМІВ ЕЛЕКТРОННОГО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ

2.1. Оцінка передумов формування інформатизації публічного управління в Україні

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що торкаються всіх сторін суспільного життя, став потужним каталізатором формування нової парадигми соціально-економічної системи, за якої значна частина населення залучена до виробництва, обробки та поширення інформації, що все більше впливає на якість і рівень розвитку виробничої сили та формує інноваційний потенціал країни. Загальний рейтинг країни щодо конкурентоспроможності та впровадження ІКТ заходів залишається низьким. За даними Всесвітнього економічного форуму, Україна посідає 89-те місце зі 139 країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності, поступаючись усім країнам ЄС і більшості країн СНД. Рейтинг України за Індексом технологічної готовності також досить низький – 83 місце. Крім того, країна посіла 90 місце в рейтингу готовності до мережі, що вказує на надзвичайно низький рівень використання ІКТ та пріоритетності [47].

Сучасний рівень розвитку соціально-економічних систем вітчизняні та зарубіжні вчені називають «інформаційним суспільством» (ІС), а економіку, враховуючи пріоритетність науково-технічної складової у забезпеченні її функціонування, «економікою знань». Досягнення сучасної економіки значною мірою визначаються використанням інформаційних технологій і телекомунікацій, а це означає, що прийняття управлінських рішень пов'язане з обробкою значних обсягів інформації.

В умовах постіндустріального суспільства інформація стає вирішальним стратегічним аспектом сучасного суспільства. Принцип інформаційної достатності вимагає підвищити інформаційну культуру управлінських

кадрів [27]. Як відомо, на сучасному етапі становлення ІС забезпечується якісно-інноваційний необмежений доступ для будь-яких осіб у таких сферах інформації як освіта та наука, культурно-методичний фонд, соціально-економічна складова тощо.

Ідея інформаційного суспільства вперше була сформульована в досить чіткій формі в кінці 1960-х - початку 1970-х років 20 століття. Винахід терміна «інформаційне суспільство» зазвичай приписують Ю. Хаясі, професору Токійського технологічного інституту. Уже тоді уряд Японії вважав дуже важливим для країни, особливо для її економіки, з'ясувати, які перспективи є для поширення комп'ютерної техніки. Тому кілька дослідницьких груп підготували доповіді з цієї проблеми. Однак акцент на економічних наслідках зумовив певну обмеженість і прикладні особливості продукту праці японських учених [55].

Трохи пізніше, особливо наприкінці 1970-х років, був досягнутий синтез кількох ідеологій. Синтез ідей Хаясі та інших вчених залишив ідеологію, яка встановила соціальні, психологічні та культурні аспекти, які лягли в основу майбутньої «цивілізації третьої хвилі». Ідеологія постіндустріалізму мала достатньо міцне теоретичне підґрунтя та універсалістську спрямованість, щоб слугувати фундаментальною соціальною концепцією.

Основну характеристику постіндустріального суспільства (що перейшло до теорії інформаційного суспільства) Белл визначає як перехід від виробництва речей до виробництва послуг, а також послуг, пов'язаних насамперед із охороною здоров'я, освітою, дослідженнями управління. Ця особливість постіндустріального суспільства тісно пов'язана зі змінами в розподілі професій: відбувається зростання інтелігенції, кваліфікованих робітників і «технічного класу» [52].

До широкого наукового обігу термін «інформаційне суспільство» було введено на початку 60-х рр. ХХ ст. одночасно в США і Японії. Успіху досягали ті країни, які були спроможні не лише створювати якісно-нові ідеї та їх синтез, але й впроваджувати останні науково-інформаційні знання та навички. У

такому контексті ідея ІС стала своєрідним аргументом для належного теоретико-прикладного обґрунтування та характеристик можливостей прориву та пришвидшеної регресії з урахуванням людини як основоположного суб'єкта творчої діяльності. Саме в цьому ключі переважна більшість дослідників почали звертати увагу як наукове співтовариство, так і суспільство й соціум в цілому на ту обставину, що на повсякденному рівні варто вживати у найзагальнішому змісті такі поняття як «наукове суспільство» та «науково-здатне суспільство», а також «управління знаннями».

За деякими оцінками удосконалення інформаційних технологій відбувалося в 3-6 разів швидше, ніж технологій використання енергії, розвиток яких протягом останніх десятиріч знаходиться під пильною увагою як урядів різних країн, так і світового наукового співтовариства. Враховуючи безмежний попит на нові технологічні розробки, прогрес в інформаційній сфері постійно прискорюється. Як зазначають фахівці в галузі інформаційних технологій, у державно-суспільному житті відбувається активний процес перерозподілення існуючої влади із зміщенням від вже усталених механізмів та дійств до інноваційно-інформаційних центрів налагодження інформаційних знань та ідей.

У «Декларації принципів», яка прийнята в 2003 р. у Женеві на Всесвітній зустрічі з питань інформаційного суспільства, визначається, що «ІС – це таке суспільство, в якому кожний міг би створювати нові знання, мати до них доступ, користуватися й обмінюватися ними з тим, щоб дати окремим особам, громадянам і народам можливість повною мірою реалізувати свій потенціал». За змістом цього документа інформаційне суспільство розглядається як перехідний етап до нового перспективного рівня його соціально-економічного, а також науково-технічного розвитку – до суспільства знань, у якому головним джерелом існування та розвитку є основним ресурсом функціонування та рушійною силою прогресивних перетворень є знання, які людство накопичило, здобуватиме й накопичуватиме і які ефективно використовують практично всі підсистеми суспільства, переважна більшість

його членів, для вирішення своїх щоденних проблем. проблеми та перспективні завдання [2].

В той же час, варто зауважити, що визначення поняття «інформатизація» може бути представлено крізь призму розуміння як якісно-новий стан, що характеризується виходом на нові історико-управлінські рубежі – інформаційно-інноваційне суспільство, а отже, воно виникає як надбання історико-циклічного розвитку та процесу.

Найбільш конкурентоспроможними є ті країни, в яких вдало поєднуються високотехнологічне виробництво й раціональне використання власних природних ресурсів, знання та ІКТ [41, 43].

Інформатизацію суспільства фахівці пов'язують з другою промисловою та третьою інформаційними революціями, які в науковій літературі називають науково-технічною революцією. Отже, друга промислова революція, яка сталася завдяки появі комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, характеризується помітними змінами в інформаційно-комунікаційній сфері, активним розвитком промисловості та технологій, заснованих на використанні електронно-обчислювальної техніки. Що стосується третьої інформаційної революції, то її поява була зумовлена швидкими змінами в інформаційній сфері та поширенням використання інформаційних технологій у всіх галузях національної економіки. Тому концепція формування та розвитку єдиної інформаційної системи України набуває чітких обрисів [32].

Десять технологічних змін пов'язані з переходом від постіндустріального суспільства до ІС, так званого електронного цифрового суспільства.

Інші вчені визначають, що «ІС – це комплексне поняття, що складається з багатьох різних аспектів політичного, соціального, економічного та технологічного характеру, кожен з яких характеризується високою динамікою розвитку» [2].

В офіційних джерелах інформації з питань інформатизації, одним із найважливіших з яких є концепція Національної програми інформатизації,

знаходимо таке визначення інформатизації: «Інформатизація — це сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, суспільно-економічних, політичних, культурно-економічних, інформаційно-економічних, культурно-правових та інформаційно-економічних заходів. науково-технічні виробничі процеси, спрямовані на: «Створення умов для задоволення інформаційних потреб та реалізації прав громадян і суспільства шляхом створення, розвитку та використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій на основі використання сучасних технологій». комп'ютери та комунікаційні технології» [15].

Існують більш лаконічні трактовки цього багатоаспектного явища. Вважають, що інформатизація являє собою процес формування інформаційних технологій та створення умов для ефективного їх використання у різних соціальних системах [51]. Ці ідеї автори розвивають у роботі [13], де вважають, що інформатизацію суспільства можна розуміти як створення і розвиток інформаційного середовища – сукупності чинників, які прямо та опосередковано беруть участь у втіленні в державно-суспільне життя такі засоби та механізми, які сприяють належному розвитку та функціонуванню інформаційних ресурсів, їх баз даних, систем тощо.

Узагальнюючи підходи щодо визначення поняття «інформатизація» доходимо висновку, що інформатизація – це організаційно налагоджений та опосередкований соціальними, економічними, науково-технічними умовами та засобами процес, який направлений на вироблення належних та допустимих умов реалізації прав та законних інтересів людини і громадянина в контексті інформаційних потреб за прямого та опосередкованого сприяння громадян, а також державних інституцій й органів місцевого самоврядування.

При цьому інформатизація передбачає організацію інформаційних систем та технологій і являє собою складний комплекс робіт з визначення форм носіїв економічної інформації, класифікації і кодування даних, розробки методології та технології комп'ютерного розв'язку – соціально- економічних

завдань. Під впливом інформатизації суттєво змінюється виконання основних функцій суб'єкта управління, структура апарату управління і методи роботи управлінського персоналу.

Розвинуті країни світу наприкінці 20 ст. поставили за мету прискорений перехід до нової фази свого розвитку – ІС, яка характеризується: розвинутою інформаційно-комунікаційною інфраструктурою та прискореним розвитком високотехнологічних галузей економіки; широкий доступ громадян до інформаційних ресурсів, освіти, культурних цінностей, можливостей роботи та спілкування; нові виміри прав і свобод громадян; високі темпи економічного зростання [40].

Об'єктивною умовою формування інтелектуальної власності є стрімкий розвиток і всевітнє поширення та розповсюдження інструментів і механізмів, створених і розроблених за допомогою комп'ютерних технологій та інновацій, Інтернету та високого рівня його комунікаційних властивостей і послуг. Всесвітня павутина є лише одним із прикладів інформаційної інфраструктури майбутнього. Його обриси поки що лише смутно помітні, і, можливо, ніхто не може уявити, яким він буде. Але вже зараз зрозуміло, що ця інфраструктура буде набагато складнішою за все, що існує сьогодні і навіть за те, що ми можемо собі уявити.

Суть концепції інформаційної безпеки полягає в тому, що знання, інформаційні ресурси та інтелектуальний потенціал людини мають першочергове значення для розвитку всіх сфер життя суспільства. Основними характеристиками інтелектуальної власності є: посилення ролі інформаційних ресурсів і знань у політичному, економічному, соціальному та культурному житті суспільства; зростання обсягу інформаційно-комунікаційних продуктів і послуг у частці валового внутрішнього продукту; створення глобального інформаційного простору тощо [40]. Метою ІС є належний та гармонійний розвиток людини і громадянина, створення та сприяння у забезпеченні належних умов та засобів задля її духовно-морального наповнення й збагачення, а також формування високоінтелектуального та кваліфікованого

наповнення людських ресурсів та капіталу з метою якнайкращого збагачення загальнодержавних цілей в умовах громадянського суспільства та розбудови демократії [40]. Розбудова ІС є не самоціллю, а інструментом економічної, соціальної, науково-технічної міжнародної політики України, яка будує нове сучасне суспільство.

Основними стратегічними цілями розвитку ІС в Україні є:

- створення в Україні постіндустріальної економіки шляхом прискорення впровадження новітніх ІКТ в усі сфери суспільного життя, діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування;

- широке використання ІКТ як інструменту санкціонування демократичних форм правління, покращення відносин між державою та громадянами, зміцнення демократичних інститутів та встановлення електронної форми взаємодії влади та громадян;

- забезпечення комп'ютерної грамотності населення, насамперед через створення системи освіти, орієнтованої на проблеми інформаційної безпеки;

- формування системи цінностей і пріоритетів ІС у суспільстві, орієнтації та стимулювання його членів і соціальних підсистем до використання новітніх ІКТ у формуванні особистості;

- створення національної інформаційно-комунікаційної інфраструктури та її інтеграція в глобальну інфраструктуру [40, 31, 48, 39].

Як відомо у загальній теорії права, будь яка сукупність нормативних актів становить частину законодавства тієї чи іншої держави й правової сім'ї, але в сфері інформатизації така структура надзвичайно розгалужена та широка, в той же час, норми як законодавчих, так і підзаконних актів беруть активну участь у процесі регулювання відносин між окремими громадянами та державою, суспільством та державними структурами. На сучасному етапі становлення вітчизняного законодавства у сфері інформатизації нараховується понад п'ятдесят законодавчих актів, десятків підзаконних актів, серед яких постанови Верховної Ради України, укази Президента України,

постанови Кабінету Міністрів України, а також інші підзаконні та локальні акти.

До числа основоположних законодавчих актів у сфері інформатизації можна віднести такі як: «Про Національну програму інформатизації», «Про Концепцію Національної програми інформатизації», «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства» тощо. Групу законодавчих актів, що регулюють інформаційне забезпечення управління, зокрема органів місцевого самоврядування, складають такі Закони України як: «Про захист в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про Концепцію Національної програми інформатизації», «Про інформацію», «Про Національну програму інформатизації» тощо.

В сучасних умовах особливого значення набуває роль фахівця, розвиток його особистості, оволодіння ним не тільки необхідними науково-технічними, а й соціально-науковими, гуманітарними знаннями, набуття особистісних якостей важливих для сучасного фахівця, досвід) – управління на основі сучасних управлінських технологій, прагнення до свідомої самоосвіти й самовдосконалення тощо.

Відтак, інформатизація в освітній та науковій сферах є одним із основоположних та ключових чинників забезпечення інформатизації суспільства, крізь призму якого знаходить своє втілення як тенденції і вектори глобалізаційних механізмів, так і освоєння інформаційно-комунікаційного базису розвитку освітньо-наукового напрямку й гармонійного і належного розвитку кожного окремого індивіда й різних векторів сучасного суспільства. В аналітичній довідці Центру державної та ділової освіти сказано: «Вже сьогодні, а не завтра нам всім доведеться обов'язково вирішувати проблему адаптації до нових умов життя в ІС, де вирішальну роль будуть відігравати не речовина і енергія, а інформаційні ресурси і наукові знання. Представлені тези, свідчать про те, що досить складно укорінювати у систему освіти та науки певні якісні показники викладання та опрацювання інформаційних технологій,

що мають на меті – забезпечення належних теоретичних та практичних навичок щодо визначення ролі інформаційних ресурсів та процесів, а також державно-суспільного життя.

Інформатизація та закріплення інноваційного процесу в освітній складовій видається надзвичайно важливим фактором підвищення її якості та рівня. Інформаційно-технологічна платформа для освіти, яка підтримує ІКТ-освіту та управління освітою, дає змогу розширити доступ до інформаційних ресурсів, урізноманітнити технології тощо. Але сама по собі освіта є прискорювачем процесу інформатизації суспільства, інструментом формування особистості інформаційної культури та для підготовки спеціалістів нового покоління. Сьогодні ступінь сформованості інформаційної культури фахівця визначається не тільки його вмінням використовувати інформаційні ресурси в різних видах діяльності, а й світоглядом навколишнього світу як відкритої інформаційної системи [29].

2.2. Характеристика принципів, методів та засобів дистанційного навчання державних службовців

В умовах здійснення правових, економічних та соціальних змін в українському суспільстві, інтеграції країни до Європейського співтовариства система державного управління є одним із самостійних ключових факторів економіки. Створення кадрів компетентних державних менеджерів і якісні інвестиції в людський потенціал є важливими елементами суспільного прогресу. Світовий досвід показує, що зростання ВВП країни на 1% досягається на 60% завдяки людському фактору.

Досвід світової практики показує, що найбільших результатів у розвитку професійно-значущого кадрового потенціалу спеціалістів і державних службовців у сфері державної служби, а також державних службовців і державних службовців муніципального рівня досягає система безперервне навчання керівників і спеціалістів як комплекс заходів, що забезпечує

можливість підвищення кваліфікації управлінського персоналу протягом усього періоду його практичної діяльності. Це висуває підвищені вимоги до доступності освітніх ресурсів. На державному рівні необхідна постійна система масового навчання державних службовців сучасним методам роботи в умовах ринкової економіки. Лише високий професійний рівень, системне та доступне навчання гарантує якісне підвищення лідерського потенціалу керівників, що забезпечує формування нового кадрового корпусу, здатного діяти в умовах ринкових відносин та ефективної взаємодії на ринку. глобальний економічний простір.

Удосконалення системи підготовки державних службовців потребує вирішення таких основних завдань:

- створення єдиного освітнього простору для широкомасштабної дистанційної підготовки та перепідготовки управлінських кадрів на основі сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій і механізмів.

- розвиток багаторівневої системи навчання державних службовців, включаючи систему відкритого навчання, дистанційного навчання та кваліфікаційної атестації.

- формування функціонально цілісного навчально-методичного комплексу на основі базового, прогностичного та адаптивного навчання.

Реалізація цих завдань можлива лише на основі сучасних інформаційних технологій, що відповідають міжнародним освітнім стандартам. У рамках таких освітніх технологій можна здійснити масштабну дистанційну підготовку та перепідготовку кадрів державного управління та значно розширити можливості в реалізації державної кадрової політики.

Аналіз проблем виникнення та розвитку ДН показав, що на сьогодні досвід впровадження систем ДН накопичений у всьому світі. Загалом світова тенденція переходу до нетрадиційних форм навчання може відобразитися у збільшенні кількості ВНЗ, які здійснюють навчання з використанням нових інформаційних технологій [20].

Дистанційне навчання - як нова перспективна, синтетична, гуманістична і цілісна форма навчання потребує підготовки нового покоління вчителів, психологів і тьюторів, які будуть супроводжувати процес навчання.

Основні переваги дистанційного навчання можна розділити на дві групи: економічні та соціальні.

Економічні:

- економічна ситуація в Україні потребує активної підготовки і перепідготовки спеціалістів, особливо в новій сфері державного управління, економічній/бізнесовій сфері, при обмежених можливостях бюджету;

- забезпечення реальної можливості реалізації права на оперативне отримання системи знань та навичок на робоче місце, можливість отримувати знання без відриву від виробництва, а отже скоротити до мінімуму витрати на відрядження і втрати робочого часу;

- зводить до мінімуму кількість потрібних навчальних приміщень та витрат на обслуговування цих приміщень;

- використовувати найдешевший та швидкодіючий вид електронного зв'язку для спілкування з учнем;

- оптимізувати кількість навчальних приміщень для роботи викладачів;

- забезпечувати можливість тестування учнів як у синхронному режимі (відео-конференції, інтерактивне, взаємодіюче телебачення), так і асинхронному (проведення очного екзамену з використанням електронної пошти і т. ін.).

Дистанційне навчання дешевше, оскільки:

- не треба розсилати методичні та навчальні матеріали;

- збільшення кількості учнівства не вимагає жодних додаткових засобів та ресурсів;

- скорочує до мінімуму витрати викладачів і студентів на транспорт.

Соціальні:

- значно розширює аудиторію студентів (незалежно від географічного положення та матеріального становища/особистості);

- віртуальні університети мають необмежені можливості розвитку в напрямку збільшення кількості студентів, збільшення кількості дисциплін, що викладаються, та збільшення кількості послуг, що пропонуються студентам;

- надає студентам постійний доступ до регулярно оновлюваних та інтегрованих навчальних матеріалів;

- виконує гуманістичну функцію, враховуючи культурний контекст, соціальні очікування, організаційні та інфраструктурні умови або особисті матеріальні та фізіологічні причини особистості, та надає необхідний перелік освітніх послуг;

- забезпечує постійний контакт між учителем і учнем та між учнями через комп'ютерне спілкування.

Ще одним аргументом на користь розвитку ДО в Україні є той факт, що з кожним роком в Україні стрімко зростає кількість користувачів мережі Інтернет – потенційних учасників дистанційного навчання. За статистикою державного комітету інформатизації України в 1998 р. на 1000 осіб населення припадало 14 осіб, що мали персональний комп'ютер, відповідно, в той час, у країні зареєстровано 150000 користувачів Інтернет. У 2019 році кількість користувачів Інтернет склала більше 12 млн. осіб.

Очевидною і незаперечною є на сьогодні теза про те, що дистанційна освіта – це сукупність об'єктивних та суб'єктивних механізмів, що входять у єдину систему підготовки висококваліфікованих фахівців за дотриманням таких характеристик як професіоналізм, компетентність, високі морально-етичні цінності та орієнтири, високі соціально-значущі орієнтири у державно-суспільному житті тощо.

Таким чином, дистанційне навчання державних службовців дозволяє забезпечити:

- широту охоплення аудиторії;
- незалежність від часу і місця навчання (навчання проходить в зручний час на робочому місці або вдома);
- скорочення матеріальних витрат на навчання;

– поповнення інформаційних ресурсів телекомунікаційної мережі, орієнтованих на місцеву аудиторію.

У порівнянні із традиційною аудиторною формою, дистанційне навчання проходить за відсутності відриву від виробничого процесу або з коротко часовим відривом, не потребує витрат, пов'язаних з традиційним навчанням.

Для досягнення бажаних ефектів система повинна мати технології та програмне забезпечення, які дозволяють працювати як зі структурованою, так і з неструктурованою інформацією, а сам інформаційний простір має бути технологічно доступним для органів виконавчої влади та установ відповідно до схеми підпорядкованості та компетенції [21].

Організація єдиного інформаційного простору потребує вирішення не лише технічних завдань, які за достатнього фінансування можна вирішити відомими засобами, а й освітніх та змістовних. Концепція дистанційного навчання має вирішувати перш за все психолого-педагогічні проблеми. В іншому випадку матеріальні витрати на технічну та організаційну структуру не будуть виправдані, а використовувані ресурси будуть або використані неповною мірою, або, що ще гірше, наповнені неефективною або методологічно застарілою інформацією.

Аналізуючи існуючі в світі види організаційної і програмно-технічної реалізації ДО, можна умовно виділити основні п'ять систем забезпечення дистанційної форми навчання:

1. Кейс-технологія – характеризується належним забезпеченням студентів та осіб, які навчаються, необхідним матеріально-методичним забезпеченням із представленням засобів для проведення самоперевірки та самоконтролю.

2. Системи та компоненти, які функціонують за рахунок широкого спектру використання технологічних пристроїв, комп'ютерної техніки із забезпеченням проведення навчання шляхом створення певних сервісів, які здійснюють комплексне та функціональне забезпечення.

3. Системи без використання засобів та пристроїв обчислювальної техніки, тобто певні системи закритого типу, які передбачають наявність зворотнього зв'язку задля належного рівня комунікації.

4. Системи та механізми відео-конференції – певний вид комплексів, які складаються із широкого спектру матеріально-технічного забезпечення, направлено на встановлення зв'язку між двома сторонами навчання.

5. Змішані системи – характеризуються логічним та повноцінним поєднанням систем декількох видів із застосування технічних засобів та пристроїв.

Таким чином, теза про те, що дистанційна освіта – це якийсь певний електронний формат проведення та забезпечення очного або заочного навчання, цілком зрозуміло, не відповідає дійсності, адже вона має на своїй меті виконувати якісно-неоднорідні завдання та функції для досягнення тих же надзавдань, як і при звичайному форматі навчання:

- студентоцентрованість в контексті власного збагачення широкою палітрою освітньо-наукових, теоретико-прикладних аспектів;

- активне та ефективне збільшення існуючого масиву освітньо-наукових програм та тематик із забезпеченням отримання доступу, не зважаючи на територіальний критерій;

- надання можливості навчання в команді (групі). Це особливо важливо в рамках однієї справи. Користувач або учбова група можуть взаємодіяти в локальних мережах при виконанні програмних завдань, пов'язаних із специфікою роботи установи;

- використання мережевого комунікаційного обладнання або обладнання конференцій, організація навчання в команді, що складається з людей, які знаходяться на робочих місцях у віддалених один від одного підрозділах або організаціях.

Використання спеціалізованих технологій і засобів навчання – технологія дистанційного навчання – це сукупність методів, форм і засобів взаємодії з людиною в процесі самостійного, але контрольованого засвоєння

певної сукупності знань. Навчальна технологія базується на конкретному змісті і повинна задовольняти потреби його подання. Контент, запропонований для отримання знань, зібраний у спеціальних курсах і модулях, призначених для ДО, які базуються на освітніх стандартах, доступних у країні, а також у базах даних і банках знань, відеотеках тощо [55].

Підсумовуючи, можна сказати, що ефективність будь-якого виду дистанційного навчання залежить від трьох основних компонентів та їх ефективної взаємодії:

- ефективна та рівномірна організація забезпечення навчального процесу;
- якісний і динамічний зв'язок дидактичного компоненту (розроблені навчальні матеріали, форми і методи спілкування студентів і викладачів);
- ефективність та функціональна якість обраної інформаційно-телекомунікаційної системи, що забезпечує дистанційне навчання.

Іншими словами, успішність навчання державних службовців значною мірою залежить від ефективної організації, якості використовуваних навчально-методичних матеріалів, педагогічного керівництва, участі педагогічного колективу на основі професіоналізму та компетентності (викладачі-розробники навчально-методичних матеріалів, тьютори, психологи), а також функціональність і надійність інформаційно-технічного забезпечення.

Звернемося тепер до принципів, методів та форм навчання в умовах дистанційної форми, які можуть бути застосовані, на наш погляд, сьогодні для підготовки працівників у сфері державної служби.

В останні роки перш за все увага приділяється використанню комп'ютерних телекомунікацій як технологічній основі дистанційного навчання, що впливає із належного поєднання таких чинників як: швидкість та динамічність процесу отримання, обміну та розповсюдження інформації, незалежного від її видової приналежності; підтримання та налагодження оперативного зв'язку та комунікації; віддалений та належний доступ до

системи міжнародних, галузевих та локальних науково-освітніх заходів та програм тощо.

Для забезпечення ефективності дистанційної освіти в основу організації та її функціонування покладено наступні принципи:

– принцип гуманістичного навчання – андроцентричність забезпечення освітнього процесу в контексті створення найбільш сприятливих умов для людини як первинного суб'єкта;

– принцип пріоритетності – широкий спектр завдань, покладених на науково-педагогічному потенціалі та кадровому забезпеченні щодо розробки низки критерії та основоположних завдань, реалізація яких вимагається в умовах навчання;

– принцип змісту навчання – сукупність знань та компетентностей має відповідати вимогам державних стандартів, бути конкурентоспроможним з урахуванням останніх міжнародних надбань та пріоритетів;

– принцип дотримання безпеки інформації – дотримання правил збереження правової охорони інформації, її форм та видів, а також недопущення порушень діючих правил у сфері захисту прав і свобод людини та громадянина;

– принцип відповідності – технології та методи забезпечення навчання мають бути такими, що відповідають чітко встановленим вимогам як матеріально-технічним, так і освітньо-науковим;

– принцип неантогоністичності – дотримання вимог щодо органічного наповнення у традиційні та усталені правила та догми.

Будь-який навчальний процес повинен виконувати три основні функції: навчальну, виховну, розвиваючу.

Завдання кожного вчителя – вибрати оптимальне співвідношення методів і засобів навчання. Якщо вибір методів і засобів навчання відповідає поставленим завданням і враховує зміст, психічні та інтелектуальні особливості учнів, то ефективність навчання в цих умовах буде максимальною.

Перед тим, як розглянути особливості методів навчання, які рекомендовано використовувати при проведенні ДН, варто зазначити, що кожен метод можна розглядати як певну сукупність методичних прийомів. Тому методи часто визначають як сукупність методичних прийомів, що забезпечують розв'язання навчальних завдань [30].

На жаль, словесні методи навчання (розповідь, лекція, бесіда тощо) не можуть бути використані на високому рівні при організації ДН. Лише два типи навчання: відеоконференції та дистанційне навчання дозволяють повністю ефективно використовувати ці методи, але вартість навчання зростає багаторазово.

Уникнути відсутності живого спілкування між викладачем і слухачем можна, використовуючи в навчальному процесі такі допоміжні засоби, як аудіо- та відеокасети, які максимально емоційно передадуть розповідь викладача чи лекцію.

Іншим методом усного навчання є бесіда, яка може здійснюватися за допомогою електронного листування між викладачем і студентом. Найбільш ефективно цей метод використовується під час занять, коли студенти під керівництвом вихователя знаходять рішення проблемних ситуацій, уточнюють незрозумілі для них теоретичні та практичні питання. Цей метод дуже часто використовується для постійного контролю знань після вивчення частини модуля.

ДН часто передбачає практичну роботу репродуктивного характеру. При цьому студенти не здобувають ніяких самостійних знань у рамках практичної роботи. Репродуктивні вправи особливо гарні для відпрацювання практичних умінь і навичок, оскільки їх переведення в моделюванні навички потребує багаторазових дій.

Програмоване навчання найчастіше здійснюється на основі репродуктивних методів [18].

Ці методи включають методи пошуку проблем, які використовуються в проблемному навчанні. Під час використання проблемних методів навчання

вчитель використовує такі прийоми: створює проблемну ситуацію (ставить запитання, пропонує завдання, експериментальні завдання), організовує спільне обговорення можливих підходів до розв'язання проблемної ситуації, підтверджує правильність висновків, уточнює, дає змогу розв'язати задачу. висуває готове проблемне завдання. Учні, спираючись на старий досвід і знання, висловлюють припущення про шляхи вирішення проблемної ситуації, узагальнюють раніше набуті знання, виявляють причини явищ, пояснюють їх походження та обирають найбільш раціональний варіант вирішення проблемної ситуації [55].

Досить поширеними та актуальними постають проблемно-пошукові методи та форми забезпечення навчання, які полягають у комплексному застосуванні прикладних, вербальних, теоретико-практичних засобів та технологій.

Навчальні дискусії дуже часто і ефективно використовуються в електронних дискусіях (електронна пошта, телеконференції і т. ін.).

Крім вищезазначених методів варто врахувати й методи контролю і самоконтролю в ДН, як необхідний елемент успішного навчального процесу. Серед методів контролю в ДН виділяють наступні: усний і письмовий.

Усний контроль полягає у активному використанні такої форми як опитування, що, як правило, здійснюється під час занять, що, слід зазначити, досить складно реалізувати в умовах дистанційного навчання. Тому усний контроль в ДО можливий лише при ефективній організації відеоконференцій, що в свою чергу вимагає належного, високоякісного і дорогого матеріально-технічного забезпечення.

Методи проведення контрольних функцій у письмовій формі є найбільш поширеними у дистанційному навчанні, зокрема шляхом використання таких програм як: контролюючі, навчальні, тренажерні, а також навчально-контролюючі. Також за допомогою комп'ютерної мережі можна вирішувати багато питань за допомогою електронного листування.

У процесі навчання ці методи передбачають проведення контрольних робіт, творів, письмових заліків. Причому подібні роботи можуть бути як постійними (поточний контроль), так і періодичними [30].

Отже тестування – необхідна складова процесу ДН. Тестування – (з англ. – досвід, проба) – метод проведення психо-фізіологічної (психологічної) діагностики, який використовує стандартні питання і задачі (тести), які мають визначену шкалу значень.

Як відомо, саме застосування такої форми, як тестування, надає можливість досить точно, або, маючи незначну похибку, виокремити необхідний емпіричний матеріал у вигляді оцінки рівня розвитку особистості, його здібності та навички, а деколи й інші необхідні показники. Цілісний управлінський цикл щодо самої процедури тестування може бути представлений у вигляді трьох логічно-последовних стадій: обрання форми та видового елемента тестування; реалізації обраного типу тесту; аналіз та тлумачення результатів.

Проведення відео- та телевізійних заходів, конференцій, так званих, круглих столів, можливість частих, майже щоденних консультацій із викладачами за допомогою комп'ютерних комунікацій роблять взаємодію між учасниками освітнього процесу навіть більш оперативною та насиченою, ніж при традиційних підходах.

У навчально-освітньому процесі в умовах дистанційної форми забезпечується широкий спектр використання таких засобів та видових елементів як: періодичні та разові друковані видання; видання та матеріали, що розміщені на електронних носіях, програмне забезпечення; фото, аудіо та відео матеріали й ресурси, бази даних, довідники тощо.

Натомість, незважаючи на широкий перелік засобів навчання, однією з основних проблем у дистанційній освіті є проблема ізоляції користувача від викладача і неефективні методи діалогу. Спілкування по електронній пошті дозволяє згладити ці недоліки, але в той же час не надає безпосередньої взаємодії з викладачем.

Тому вибір оптимальних форм, методів і засобів навчання для ефективної організації ДО відіграє дуже важливу роль і потребує зваженого, обґрунтованого підходу.

Інформаційно-технологічна підсистема забезпечення ДО є необхідною складовою, без належного розвитку якої годі й думати про створення сучасної системи ДН. Для повноцінної підтримки ДН ця підсистема повинна містити:

- засоби комунікаційно-навігаційного спрямування;
- різного виду інформаційно-аналітичний та навчальний ресурс й матеріал;
- різного виду засоби та форми забезпечення контролю знань;
- різного виду засоби та форми спілкування.

Формування необхідного інформаційно-технічного прикладного фундаменту для очікуваного процесу ДН постає першочерговим завданням при організації системи ДО.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

3.1. Напрями впровадження та адаптації системи дистанційного навчання в умовах підготовки державних службовців

Дистанційна освіта розроблена та реалізовується на основі моделі, яка поєднує в собі найбільш ефективні традиційні методи навчання та можливості нових інформаційно-телекомунікаційних технологій, мультимедійних засобів як технологічної основи навчання з урахуванням специфіки підготовки публічних службовців.

Для створення довгострокових освітніх програм використання лише електронного ДН є недоцільним та неефективним. Це зумовлено низкою причин нормативного, психолого-педагогічного та контрольно-дидактичного характеру, які згодом можуть призвести до суттєвого погіршення якості навчального процесу та освітніх результатів [55]. Низький психологічний та мотиваційний рівень посадовців та керівників, а також їх непевненість у використанні ІКТ зумовили необхідність створення комбінованої моделі навчання, що поєднує в собі очну та виключно дистанційну форми навчання.

Слід зазначити, що сьогодні економічно доцільним і реальним є впровадження в систему підготовки державних службовців комбінованої форми навчання, яка дає змогу фахівцям здійснювати навчання паралельно з професійною діяльністю (діє принцип паралельного навчання) та навідрізу від чистого дистанційного навчання – це регулярне безпосереднє спілкування учасників навчального процесу [19].

В широкому загальному розумінні комбіноване навчання – це поєднання позитивних аспектів двох навчальних середовищ, аудиторної форми навчання та електронного навчання, що ґрунтується на використанні саме циклу електронних технологій та ресурсів, це спосіб комбінування численних

методів та прийомів навчання, що застосовуються і викладачами, і студентами.

Основним принципами цієї моделі є:

- поєднання таких форм здобуття освіти як очна та дистанційна (3 очних навчальних сесії на рік);
- комплексне поєднання самоосвіти, а також широкого спектру інтерактивного навчання (активна роль студента);
- застосування міжнародних стандартів та модульного підходу;
- забезпечення науково-методичним, навчальним наповненням кожного спектру курсу та програми;
- наявність чітких календарних рамок та плану діяльності;
- чіткий перелік критеріїв оцінювання із відповідними оцінками та балами й системою оцінювання (табл. 3.1).

Запровадження регулярних очних заходів (тричі на рік) дозволяє вирішити проблему дефіциту спілкування, притаманну дистанційному навчання, а також вирішити низку організаційних, методичних, педагогічних та технічних проблем. Підготувати студентів до продуктивної дистанційної роботи, підвищити їх мотивацію та забезпечити візуальний контроль результатів навчання. При цьому не можна забувати про такі психологічні аспекти, як знайомство студентів з викладачами, організаторами навчання та один з одним, що підвищує не лише інтерес до навчання, а й відповідальність учасників навчального процесу.

Впровадження різноманітних засобів ІКТ дозволяє студентам не лише самостійно навчатися дистанційно, а й брати активну участь в інтерактивних курсах (семінарах, дискусіях) через інструменти форуму та чату. Відповідні дискусії та семінари також можуть проводитися в рамках очних заходів [46].

Таблиця 3.1

Принципи моделі комбінованого навчання

Принципи	Опис
Комбінація дистанційного і очного навчання	<ul style="list-style-type: none"> - наявність очних навчальних сесій; - введення в курс і заключний контроль для кожного курсу в очному форматі; - тривалість очних сесій зведена до мінімуму; - наявність очних занять збільшує взаємну відповідальність слухачів і викладачів; - можливість використання методів очного навчання - очний заключний контроль дає можливість оцінити результати навчання кожного студента персонально.
Самонавчання і інтерактивне навчання	<ul style="list-style-type: none"> - навчальний процес направлений на активну участь слухачів; - інтерактивні навчальні підходи (семінари, дискусії, індивідуальні проекти та ін.) як в очному форматі, так і дистанційному – на базі ІКТ (форуми, чати і т.п.).
Модульний підхід та єдина структурна модель	<p>Кожний курс має певну стандартну структуру:</p> <ul style="list-style-type: none"> - структурування навчального процесу та підвищення його ефективності; - формалізація процесу розробки курсів за визначеними вимогами; - єдина структурна модель дозволяє слухачам швидко адаптуватися до нових курсів.
Повне навчально-методичне забезпечення курсів	<p>Кожний курс має повний навчально-методичний комплект:</p> <ul style="list-style-type: none"> - опорний конспект (ключові поняття, основні матеріали) - методичні рекомендації для слухачів - методичні рекомендації для викладачів (тьютора), - електронний посібник, - компакт-диск, - друковані посібники, довідники та ін.
Наявність календарного плану навчання	<ul style="list-style-type: none"> - навчальна діяльність слухача структурована за модулями і навчальними періодами (тижні); - можливість оптимального розподілу навчального навантаження впродовж вивчення курсу; - постійний моніторинг активності слухачів.
Запровадження контрольної оціночної шкали	<ul style="list-style-type: none"> - використання 100-бальної шкали для кожного курсу, 51 бал – прохідний; - розподіл балів між дистанційним та очним навчанням; - кожному виду навчальної діяльності (тест, практичне завдання, семінар, проект та ін.) визначена максимальна оцінка (вартість); - забезпечення постійного моніторингу навчального процесу; - можливість обрання індивідуального навчального навантаження і планування результатів навчання.

Примітка. Складено автором.

Питання контролю якості знань, умінь і навичок студентів є дуже актуальним, а при запровадженні такої форми навчання, як дистанційна, цей

аспект є одним із найбільш проблемних, оскільки окрім суб'єктивних аспектів оцінювання як такого, є об'єктивні аспекти дистанційного навчання та ідентифікація додається до результатів навчання. Тому необхідно використовувати єдину шкалу оцінювання для всіх курсів, що складається зі 100 балів і передбачає певний розподіл між денною та дистанційною формами навчання (50/50). Прохідний бал свідчить про те, що для завершення курсу необхідне не лише навчання протягом семестру, а й успішне підтвердження отриманих знань на денній формі навчання шляхом складання підсумкового іспиту та/або презентації та захисту індивідуального проекту.

Встановлення максимально можливої оцінки (вартості) за кожним видом навчальної діяльності (тест, практичне завдання, семінар, проект тощо) забезпечує певну об'єктивність оцінювання, що підвищує прозорість навчального процесу та забезпечує його постійний контроль з боку адміністрації. Крім того, підвищити мотивацію студентів до навчання можна, надавши їм можливість самостійно обирати обсяг курсів і планувати результати навчання.

Таким чином, можна констатувати, що така модель дозволяє поєднати найкращі досягнення традиційного аудиторного навчання з можливостями ІКТ та організувати відкриту та прозору систему навчання, яка не тільки дозволяє державним службовцям успішно навчатися, але й вимагає від них серйозне та відповідальне ставлення всіх, хто бере участь у процесі. Це, безумовно, підвищує як якість навчальної діяльності, так і ефективність її результатів.

Модель «комбінованого навчання» підготовки майбутніх державних службовців за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» (блок-схема) представлена на рис. 3.1. та передбачає послідовне визначення певних етапів організації навчального процесу [48]:

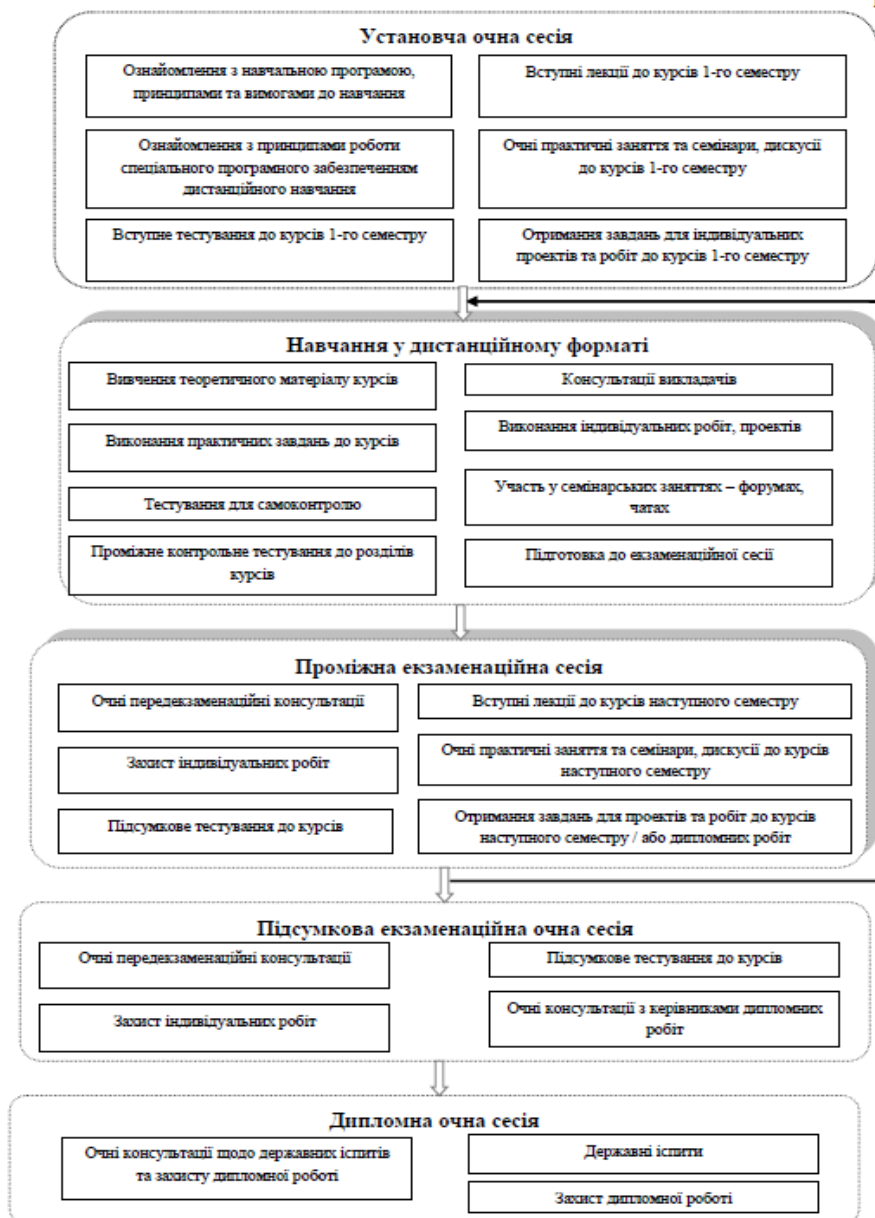

Рис. 3.1 Модель «комбінованого навчання» підготовки майбутніх державних службовців за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр».

Примітка. Складено автором.

- установча очна сесія;
- навчання у дистанційному режимі;
- проміжна екзаменаційна очна сесія;
- підсумкова екзаменаційна очна сесія;
- дипломна очна сесія.

На ознайомчому очному заході буде з'ясовано низку важливих питань, зокрема щодо необхідності додаткової підготовки посадовців до дистанційного навчання, впровадження вступних очних курсів, а також закупівлі всіх навчально-метод. матеріалів. Необхідні для семестру матеріали будуть визначені.

Дистанційне навчання передбачає засвоєння змісту курсу, виконання практичних завдань і контрольних робіт. Інструменти ІКТ дозволяють проводити інтерактивні семінари та дискусії за допомогою інструментів форуму та чату. Наявність календарного плану та рейтингової шкали із встановленими максимальними оцінками для кожного виду робіт робить цей процес формалізованим, керованим та прозорим. Можливості програми дозволяють фіксувати всі дії під час цього процесу та відстежувати спроби маніпулювання цими діями як з боку студентів, так і з боку викладачів і своєчасно їх блокувати.

Проміжна екзаменаційна сесія включає консультації та очну здачу іспитів. Проміжна сесія також включатиме вступні заходи до курсів наступного семестру. У разі успішного проходження курсів (отримання прохідної оцінки за результатами як дистанційного навчання, так і очного іспиту) студент має право навчатися в наступному семестрі, який він знову завершить за дистанційною формою навчання.

Дипломна сесія є завершенням всього процесу складання студентом державного іспиту та захисту кваліфікаційної роботи.

Комбінація принципів і можливостей ІКТ дозволили перейти від пасивного навчального процесу до активних методів взаємодії слухача і викладача [9, 8].

Ключовим елементом ДН є електронний підручник, який містить основний навчальний матеріал [48]. У ЦДН для кожного курсу були створені гіпермедійні навчальні посібники відповідно до структурної моделі, наведеною на рис. 3.2. Така модель дозволяє використовувати підручник автономно, не залежно від використовуваної системи ДН та Інтернет-доступу.

Рис 3.2. Структурна модель он-лайнного електронного посібника
Примітка. Складено автором.

Основні принципи створення он-лайнного електронного підручника: єдина структурна модель, модульність, нелінійне багатовимірне представлення навчального матеріалу, гіпермедійного (поєднання гіпертексту і мультимедіа), педагогічно-орієнтований веб-дизайн.

Єдина структурна модель допомагає розробникам при створенні електронних матеріалів і забезпечує швидку адаптацію слухачів при роботі з новими курсами. Модульна структура дає можливість використовувати модулі автономно або в різних комбінаціях один з одним [48].

Сучасні засоби ІТ дозволяють структурувати інформацію електронних навчальних матеріалів [48]:

– по горизонталі – за типом матеріалу (визначення, приклади, висновки, довідки тощо).

– по вертикалі – за ступенем складності і важливості матеріалу (1-й рівень – основний матеріал, ключові концепції, принципи; 2-й – деталізація основного матеріалу, 3-й – додатковий матеріал, історичні і наукові екскурси тощо).

Поєднання гіпертекстових і мультимедійних можливостей дозволяє створювати гіпермедійні підручники, які допускають змістовне з'єднання різної інформації (тексту, графіки, звуку, відео) і завдяки синтезу яких можна досягти великого педагогічного ефекту [50].

Принцип навчального веб-дизайну дуже важливий у створенні гіпертекстових матеріалів, оскільки він полегшує сприйняття електронних навчальних матеріалів і забезпечує зручність використання. Ігнорування комплексу ергономічних факторів на практиці може звести нанівець переваги електронного підручника і навіть перетворити його на недоліки [11].

При розробці віртуального навчального середовища, крім організаційних, педагогічних і методичних питань, велику увагу необхідно приділити також вибору системи управління навчанням (LMS), яка є основою створюваного середовища.

Основні функції, які повинна виконувати така система:

- функції підтримки створення вчителями навчальних матеріалів;
- функції супроводу навчального процесу через тьюторів;
- функції контролю знань;
- функції забезпечення лабораторних та практичних робіт;
- електронна бібліотека;
- функції управління дистанційним навчанням.

На сьогодні в Україні є декілька найбільш популярних програмних продуктів для організації систем ДО (WebTutor, Moodle, «Прометей» та LearningSpace). Серед існуючих середовищ було обрано систему ДН «Прометей», яке було локалізовано для України та дороблено за участю Інституту інформаційних технологій і засобів навчання Національної академії педагогічних наук України.

Розглянемо більш детально її функціональні можливості.

СДН «Прометей» поєднала у собі передові Інтернет-технології та традиційну методику навчання, що робить її найбільш ефективною для впровадження в освітні заклади України. Роботи зі створення системи «Прометей» були розпочаті у 1997 р. Підставою для початку цих робіт став аналіз сфери використання системи та вивчення ринку послуг у галузі дистанційної освіти. СДН «Прометей» функціонує виключно на базі рішень корпорації Microsoft – отже не вимагає від навчальних закладів придбання та освоєння додаткових програмних середовищ.

Система має гнучку модульну архітектуру, яка за її допомогою дозволяє:

- проводити дистанційне навчання через Internet практично в будь-яких сферах людської діяльності;
- формувати групи, реєструвати слухачів та вносить інформацію про них до бази даних, контролюючи за оплатою навчання та розсилкою навчальних матеріалів;
- керувати системою в такий спосіб, коли отримується можливість перерозподілу спектру прав та доступу для різного роду користувачів;
- консультивати учасників процесу, здійснювати контрольні заходи за результатами їх навчання, тестування, внесення оцінок в залікову книжку, формування звітів для керівництва;
- забезпечити слухача всіма необхідними інформаційно-аналітичними ресурсами та засобами тощо.

На основі аналізу особливостей освітньої системи України та дослідження функціонування «Прометей» розроблено рекомендації щодо впровадження обраної системи.

Система «Прометей» має гнучку модульну структуру, що дозволяє ефективно розподілити виконання різноманітних функцій системи між розосередженими в часі та просторі учасниками освітнього процесу: - системний адміністратор - організатори - вихователі - учні.

Кожен учасник має власне робоче місце в системі, яке не потребує

встановлення додаткового програмного забезпечення. Робоча станція — це комп'ютер із підключенням до Інтернету та наступною конфігурацією апаратного та програмного забезпечення.

Основними завданнями адміністратора є забезпечення безперебійної роботи сервера системи та захист від несанкціонованого доступу.

Виходячи з цих загальних завдань, можна визначити наступні обов'язки адміністратора: надання та керування навчальними матеріалами на сервері, реєстрація користувачів системи, встановлення прав доступу та забезпечення цілісності даних.

Адміністратор може налаштувати дистанційне управління сервером системи «Прометей» з будь-якого комп'ютера і для стандартних керуючих програм.

Організатор – представник навчального закладу, який роз'яснює організаційні питання щодо навчання. В його обов'язки входить формування груп, внесення персональних даних кожного студента в базу даних, контроль за розміщенням навчальних матеріалів тощо.

Система «Прометей» дозволяє організатору виконувати всі ці функції з будь-якого комп'ютера, підключеного до мережі Інтернет.

Тьютор – викладач в системі дистанційного навчання. В завдання тьютора входить контроль за виконанням навчального плану, а також супровід, консультування та екзаменаційні групи студентів протягом усього навчання. Учитель повинен виконати такі дії:

- використовувати особисту сторінку;
- робота з електронними матеріалами курсу;
- допуск студентів до іспитів;
- виставляти учням оцінки за результатами тестування;
- готувати звіти про успішність навчання студентів;
- контролювати активність учнів при роботі з навчальними матеріалами;
- використовувати низку допоміжних сервісів (надсилання та

отримання файлів, реєстрація, використання електронної пошти тощо).

Для ефективного функціонування системи необхідно належним чином навчити учасників навчального процесу працювати з нею. Для адміністраторів, організаторів і викладачів це означає проведення семінарів для користувачів різних навчальних закладів у спеціальних комп'ютерних класах або персональне навчання на базі конкретного навчального закладу. Слід створювати навчальні посібники, що містять більш детальний опис робочих функцій користувача, як технічних (робота з програмою), так і організаційних (взаємодія з іншими учасниками процесу).

Системний адміністратор також повинен мати знання з управління локальними комп'ютерними мережами, відповідною операційною системою, базами даних тощо.

Для студента повинен бути створений навчальний посібник як щодо функцій системи, так і щодо встановлення необхідного програмного забезпечення (Internet Explorer).

Тому необхідно зазначити, що для успішного впровадження та використання віртуального освітнього середовища необхідно забезпечити вирішення як організаційно-методичних, так і інформаційно-комунікативних завдань у комплексі на основі принципів і методів системний підхід. Тоді результат продемонструє злагоджене, взаємодоповнююче, прозоре та надійне функціонування всіх елементів системи дистанційного навчання для підготовки державних службовців.

3.2. Вектори розвитку та формування системи дистанційного навчання за умов удосконалення інформаційної системи

Остання економічна криза показала, наскільки важливо структуровано зберігати знання в мережах знань і збагачувати їх новим досвідом, оскільки критичні ситуації вимагають екстраординарних рішень і швидких дій. В інформаційній економіці знання є джерелом конкурентної переваги, але

наскільки ці переваги сильні, залежить від здатності людей застосовувати свої знання.

Системи управління знаннями створюються для вирішення наступних основних завдань:

- покращення комунікації між фахівцями;
 - значно скоротити витрати часу на пошук необхідної інформації;
 - збирати та зберігати найцінніші знання, передовий досвід, методи тощо;
 - повторно використовувати збережений досвід у майбутніх проектах;
 - організувати навчання співробітників на прикладах найуспішніших проектів та проаналізувати невдачі.
- отримати нові знання на основі попереднього досвіду та навчання.

Портал «Міжрегіональна інформаційно-освітня мережа «Ефективна держава» як єдина точка доступу до ефективно організованої, структурованої інформації різного призначення об'єднує наявні внутрішньо-структурні та зовнішньо-управлінські інформаційно-аналітичні та довідкові ресурси, що забезпечують шляхом застосування сталих технологій та алгоритмів вирішення технологічних задач щодо започаткування якісно-нових фундаментальних ресурсів.

Завдяки використанню порталів стає можливим опрацювання й аналіз розподілених інформаційно-аналітичних ресурсів та майданчиків для ефективного прийняття управлінських рішень, управління економікою та суспільним життям, а також взаємодії з державно-владними структурами, громадськістю та суспільством в цілому.

Розглянемо Міжрегіональну інформаційно-освітню мережу в Україні.

З метою підготовки кадрів нової формації в галузі управління і виробництва, організації розвиненої інфраструктури навчально-підготовчих та інформаційних інституцій в обласних та районних центрах, з'єднаних сучасними засобами ІТ двостороннього зв'язку, запровадження у навчальний процес з підготовки та підвищення кваліфікації державних управлінців

новітніх освітніх технологій та надання методичної допомоги викладачам, які проводять навчання та підвищення кваліфікації в галузі державного управління, запропоновано у березні 2011 р. та ініційовано створена Міжрегіональної інформаційно-освітньої мережі (МІОМ) [7]. Мова йде про створення ефективної міжобласної системи ДН і забезпечення на належному технічному інноваційно-управлінському рівні необхідних інформаційних потоків, тобто, йдеться про можливість інтерактивного навчання управлінців, яке являє собою співнавчання, взаємонавчання.

Запропонована концепція МІОМ передбачає створення у відносно стислі терміни ефективної міжрегіональної мережі дистанційного навчання та забезпечення необхідних інформаційних потоків на сучасному технологічному рівні. Для досягнення цих цілей концепція складається з чотирьох основних компонентів.

Першою складовою концепції є розвиток порталу знань МІОМ як ієрархічної системи освітніх інформаційних порталів, що об'єднує наявні інформаційні ресурси центрів підвищення кваліфікації (ЦПК) та інших навчальних закладів, що надають освітні послуги у сфері зміцнення державного управління. і надання йому додаткових можливостей.

Другим компонентом концепції є створення та подальший розвиток єдиної бази даних і знань про МІОМ, що дозволить здійснювати наскрізний пошук по всіх інформаційних ресурсах МІОМ.

Третім компонентом концепції є створення контенту для бази даних та знань МІОМ, інвентаризація існуючого контенту та розробка нових освітніх програм у сфері підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців з використанням сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій. розробка електронних засобів навчання, мультимедійних підручників тощо.

Четверта складова концепції – розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури базового вузла МІОМ та учасників мережі на високому технологічному рівні з використанням хмарних технологій і технологій відеоконференцзв'язку, розподілених баз даних та ієрархічних порталів.

Організаційна структура МІОМ має забезпечувати різні можливості користування та наповнення системи, відповідно до схеми рівнів участі (рис. 3.3):

Рис. 3.3. Схема рівнів участі у Міжрегіональній інформаційно-освітній мережі

Примітка. Складено автором.

- основний учасник, який забезпечує мережу доступними йому інформаційними та технологічними ресурсами, бере участь у створенні змістовного контенту, бере участь у відеоконференціях, адаптує власну інфраструктуру до потреб організації та займає свою частку на порталі;

- учасник, який забезпечує мережу доступними йому інформаційними ресурсами, бере участь у створенні значущого контенту та наповнює свою частку на порталі;

- асимільований учасник, який має намір заповнити свою частку на порталі;

- користувачі, які мають доступ лише до читання інформації та участі в обговореннях та опитуваннях.

Усі учасники мають доступ до інформаційних та освітніх ресурсів мережі залежно від рівня участі. За наявності технічних ресурсів вони можуть брати участь у заходах організації (відеоконференціях, вебінарах, онлайн-

тестах тощо).

Учасниками МІОМ виступатимуть центри та установи підвищення кваліфікації посадових осіб як держаних органів так і місцевого самоврядування, ЗВО, що мають акредитацію в сфері підготовки і підвищення кваліфікації державних службовців, та галузеві центри підвищення кваліфікації.

За даних умов, так звані «хмарні» технології сприятимуть реалізації підходу за якого буде побудований чіткий алгоритм розподілу необхідної та надлишкової інформації, яка буде захищена належним оформленням. «Хмарні» технології сприятимуть уряду та урядовим організаціям широкий спектр інформаційно-комп'ютерних ресурсів (рис. 3.4).

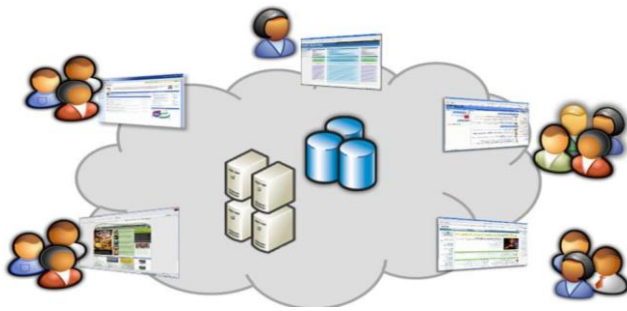

Рис. 3.4. Доступ до інформації у «хмарі»

Примітка. Складено автором.

Дуже важливо зберігати структуровані знання в мережах знань, збагачуючи їх новим досвідом, оскільки в критичних умовах потрібні неординарні рішення і швидкі дії. В інформаційній економіці знання є джерелом конкурентних переваг, але саме від умінь людей застосовувати їх знання залежить те, наскільки ці переваги будуть переконливими.

Питання управління знаннями, створення розподілених та консолідованих інформаційних ресурсів для органів державної влади широко обговорюються серед фахівців галузі інформаційних та телекомунікаційних технологій, державного управління [2, 5].

На даний момент не існує єдиного «вікна доступу» до всього розмаїття баз даних та баз знань, що були створені в рамках функціонування державних установ, в органах державної влади, навчальних та навчальних закладах, що здійснюють дослідницько-освітнянську роботу у сфері державного управління. Разом з тим існує нагальна необхідність надання якісної інформаційно-консультативної підтримки державних службовців всіх рівнів на всій території України.

Повинна бути створена інформаційно-технологічна модель інформаційної структури дистанційного навчання фахівців у сфері державно-управлінської діяльності, тобто державних службовців, а також на муніципальному рівні із впровадження хмарних технологій. Дані, що розміщені на локальних серверах учасників МІОМ, містять інформацію, яка може належати до такої, що має особливий правовий захист закріплений Законом України «Про захист персональних даних», а саме системи обліку студентів, працівників та викладачів, системи бухгалтерського обліку; поштові сервери адміністративних служб тощо.

Крім того, на серверах локальних мереж учасників МІОМ знаходиться прикладне програмно-аналітичне забезпечення, що не зумовлює пошуку величезних ресурсів для опрацювання великої кількості інформації.

З положень діючого законодавства випливає, що приватна хмара МІОМ складається з ресурсів, розміщених у професійних Центрах обробки даних в Україні або за її межами. Дані, що розміщені у приватній хмарі МІОМ, мають підвищені критерії та вимоги відносно їх обсягу, особливостей зберігання та надання доступу, а саме: бібліотеки НМКД; повнотекстові бібліотеки; репозиторії; резервні копії даних з локальних серверів.

Крім того у Приватній хмарі розташовується програмне забезпечення з підвищеними вимогами щодо одночасного доступу, а саме: системи комп'ютерного тестування; система дистанційного навчання.

Загальнодоступна хмара МІОМ розміщена в публічній хмарі Microsoft.

Основні компоненти публічної хмари МІОМ:

- портал знань;
- освітньо-адміністративний портал, що складається з ієрархічних структур навчальних та адміністративних сайтів;
- поштовий сервер для студентів та викладачів, які їх замінюють.

До даних, які знаходяться в публічній хмарі, висуваються високі вимоги щодо доступності та швидкості, але місце їх зберігання українським законодавством не регулюється.

Веб-сайти освітніх та адміністративних порталів можуть містити посилання на інформацію та ресурси приватної хмари (бібліотеки НМКД, репозиторії, програмне забезпечення тощо), але з обмеженим доступом (для читання).

Доступ до загальнодоступної хмарної інформації та ресурсів регулюється хмарним Active Directory, який має односторонній зв'язок федерації з локальним Active Directory. Освітньо-адміністративний портал є загальнодоступним компонентом гібридної хмари МІОМ [10].

«Портал знань» може виконувати функції єдиного вікна доступу за рахунок використання «хмарних» технологій та принципів побудови ієрархічних порталів інформаційної підтримки посадових осіб.

Системи управління знаннями створюються для вирішення наступних основних завдань:

- покращення комунікації між фахівцями;
- значно скоротити витрати часу на пошук необхідної інформації;
- збирати та зберігати найцінніші знання, передовий досвід, методи тощо;
- повторно використовувати збережений досвід у майбутніх проектах;
- організувати навчання персоналу на прикладах найуспішніших проектів та аналізі невдач;
- отримати нові знання на основі попереднього досвіду та навчання.

«Портал знань» призначений для забезпечення інформаційної взаємодії та інформаційних потреб у сфері державного управління та місцевого

самоврядування в мережі Інтернет. За класифікацією автоматизованих комплексів система відноситься до багатофункціональних програмно-технічних комплексів, призначених для автоматизації управління організаційно-економічними процесами в умовах розподіленого використання інформації різними фахівцями.

Серед різноманітних систем управління знаннями портали є одними з найбільш широко використовуваних. Портал суттєво відрізняється від звичайного веб-сайту, перш за все, можливістю зберігати практично необмежену кількість інформації – текстової, мультимедійної, графічної. Портали мають більш складну функціональну систему, а також містять багато інших корисних сервісів.

Портал є центральною точкою доступу до ефективно організованої, структурованої інформації різного призначення, поєднує існуючі внутрішні та зовнішні детермінанти інформаційних ресурсів і забезпечує створення нових ресурсів та їх підтримку на основі єдиних системних і технологічних рішень.

Створення інформаційного порталу для муніципалітетів має кілька основних завдань:

- забезпечення своєчасного отримання користувачами повної, актуальної та достовірної інформації;
- покращити оперативне реагування та підвищити точність управлінських рішень, посилити систему онлайн-моніторингу;
- підвищення якості надання державних послуг;
- впровадження нового типу багатосторонньої комунікації між органами влади, муніципалітетами, муніципалітетами через публікації, інтерфейси обміну даними та інші сервіси порталу;
- організація взаємодії та інтеграції порталу з іншими інформаційними ресурсами та системами;
- забезпечення системи зворотного зв'язку та інформаційної підтримки роботи організацій, підвищення ефективності роботи;
- інформування громадськості про процеси розвитку місцевого

самоврядування в Україні шляхом надання інформації з актуальних питань;

– підвищення ділової та суспільної активності суспільства за сприяння кожного окремого громадянина, який на рівні із державними структурами отримує можливість вільного доступу до інформації, яка знаходиться в управлінні органів державної влади та муніципальних установах.

Водночас такий інформаційний портал має, зокрема, пропонувати наступне:

- інформаційна підтримка всіх груп користувачів,
- робота спільнот практиків;
- використання різноманітних технологій роботи з інформацією (пошук, графічне представлення інформації, відео та аудіо матеріали, дистанційне навчання тощо);
- публікація документів, доступ до матеріалів, поширення інформації;
- ефективна навігація та персоналізація користувацького досвіду;
- контроль доступу до різних видів інформації;
- вживати заходів щодо захисту інтелектуальної власності.

Для впровадження в систему підготовки державних службовців на сьогодні найбільш економічно доцільною та ефективною є комбінована форма навчання, яка дозволяє фахівцям здобувати знання паралельно з професійно-управлінською діяльністю (принцип паралельного навчання) і водночас це пропонує, на відміну від чистого дистанційного навчання, можливість безпосередньо брати участь у спілкуванні між усіма суб'єктами освітнього процесу.

У широкому загальному розумінні комбіноване навчання – це поєднання позитивних аспектів двох навчальних середовищ, аудиторної форми навчання та електронного навчання, що ґрунтується на використанні електронних ресурсів, це спосіб комбінування численних методів та прийомів навчання, що застосовуються і викладачами, і студентами. Розглянуто основні принципи та підходи реалізації моделі комбінованого навчання державних службовців за магістерською програмою.

Представлена модель дозволяє поєднати найкращі досягнення традиційного аудиторного навчання з можливостями ІКТ та організувати відкриту та прозору систему навчання, яка не лише дозволяє успішно навчатися чиновникам, а й вимагає від них серйозного та відповідального ставлення до своєї роботи. працювати. опрацювати причетних осіб. Це, безумовно, підвищує як якість навчальної діяльності, так і ефективність її результатів.

Встановлено основні принципи створення онлайн-електронного підручника як базового елемента системи дистанційного навчання: уніфікована структурна модель, модульність, нелінійне багатовимірне представлення навчального матеріалу; гіпермедіа (поєднання гіпертексту та мультимедіа), навчальний веб-дизайн.

Принцип використання освітньо-орієнтованого веб-дизайну дуже важливий, оскільки він полегшує розуміння електронних навчальних матеріалів і забезпечує легкість використання. Ігнорування ряду ергономічних факторів на практиці може звести нанівець переваги електронного підручника і навіть перетворити його на недоліки.

Для організації навчального процесу на базі ІКТ необхідно створення відповідного віртуального навчального середовища, що орієнтовано на принципи і особливості моделі комбінованого типу навчання й забезпечує синтез дидактичних принципів та можливостей ІКТ і дозволити перейти від пасивної форми навчального процесу до активних методів взаємодії слухача та відповідного викладача.

Під час розробки віртуального навчального середовища окрім організаційних, навчально-методичних питань необхідно приділити значну увагу вибору системи управління дистанційним навчанням (Learning Management System – LMS).

Для успішного впровадження та використання віртуального навчального середовища необхідно забезпечити вирішення як організаційних, методико-навчальних, так і інформаційно-комунікаційних питань. Саме тоді

результат буде демонструвати злагоджену, взаємодоповнюючу, прозору та надійну роботу всіх елементів системи дистанційного навчання підготовки посадових осіб державної служби.

Створення цілісної та розподіленої мережі дистанційного навчання стає можливим поєднання різноманітних регіональних структур і методів цілісного циклу управління навчанням працівників у навчальному процесі, а підключення до міжнародної глобальної мережі GDLN дозволяє інтернаціоналізувати освіту. Процеси та обмін досвідом. Технології відеоконференцзв'язку дозволяють не тільки вирішувати інформаційно-телекомунікаційні завдання технічного об'єднання різних регіонів, але й усувають один із недоліків дистанційного навчання – відсутність візуального контакту між учасниками навчального процесу.

З розвитком телекомунікаційних можливостей на території України збільшується кількість заходів, які проводяться за ініціативи вітчизняних організацій.

Для того, щоб підготовка та розвиток менеджерів усіх рівнів управління відповідала викликам сучасного інформаційного суспільства, необхідне об'єднання зусиль усіх учасників цього процесу, насамперед навчальних закладів, а також установ, що надають широкий спектр освітніх послуг для державних менеджерів. Крім того, необхідно не лише залучати до процесу навчання самих споживачів освітніх послуг, а й ефективно проектувати процес навчання.

На цьому тлі була розроблена концепція побудови «порталу знань», який може взяти на себе функції єдиного вікна доступу; використання хмарних технологій та принципів побудови ієрархічних порталів інформаційного забезпечення та належного забезпечення посадових осіб.

«Портал знань» призначений для забезпечення інформаційної взаємодії та інформаційних потреб у сфері державного управління та місцевого самоврядування в мережі Інтернет.

Створення інформаційного порталу для муніципалітетів має кілька основних завдань:

- забезпечення своєчасного отримання користувачами повної, актуальної та достовірної інформації;
- покращення оперативності реагування та підвищення точності управлінських рішень шляхом формування системи онлайн моніторингу;
- підвищення якості надання державних послуг;
- впровадження нового типу багатосторонньої комунікації між органами влади, муніципалітетами, муніципалітетами через публікації, інтерфейси обміну даними та інші сервіси порталу;
- організація взаємодії та інтеграції порталу з іншими інформаційними ресурсами та системами;
- забезпечення системи зворотного зв'язку та інформаційної підтримки роботи організацій, підвищення ефективності роботи;
- інформування громадськості про процеси, які відбуваються у розбудові системи органів та установ місцевого самоврядування в Україні, зокрема шляхом висвітлення та систематизації інформації відповідної тематики;
- підвищення суспільно-ділової активності суспільства, а також окремих громадян за допомогою надання рівної можливості із державними структурами користуватися інформацією із відкритим доступом, яка обробляється та систематизується у автоматизованих системах, які належать на праві управління та володіння органам державної та місцевої влади.

Побудова такого порталу також дозволить вирішити ряд питань щодо підготовки якісно-нових кадрів на засадах гуманізму, професіоналізму, компетентності в контексті формування інноваційно-управлінської концепції розвитку, організації розвинутої інформаційної політики навчально-підготовчих і інформаційних інституцій на рівні розгалужених адміністративно-територіальних одиниць, комунікації між різними учасниками освітнього процесу без прив'язки до місця перебування чи інших

ознак та характеристик посадовим та службовим особам органів державної влади, місцевого самоврядування, а також сприяння їм у підвищенні кваліфікаційного рівня та освітньо-практичної складової й навичок.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі вирішено актуальне наукове завдання, яке полягає в обґрунтуванні теоретичних засад та розробці прикладних аспектів щодо удосконалення системи дистанційної освіти державних службовців в Україні.

1. Інформаційно-навчальне середовище всієї сукупності дистанційного навчання є системно-організованою сукупністю та множинністю традиційних, а також комп'ютерно-орієнтованих засобів та методик навчання, засобів, технологій комунікацій і взаємообміну даних, протоколів взаємодії, систем мультимедіа, ІКТ, інформаційно-аналітичних ресурсів, системного технічного апаратно-програмного й організаційно-методичного забезпечення, які орієнтовані на задоволення прав та законних інтересів користувачів у сфері освітньої діяльності; використання надсучасних засобів телекомунікацій та електронних видань й довідникових ресурсів дозволяє усунути значну кількість прогалин та суперечностей традиційних форм навчання, за дотримання майже всіх їх надбань та переваг.

З урахуванням тих викликів та завдань, що стоять перед цілісною системою підготовки й підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування в Україні, а також з урахуванням можливостей їх вирішення, зокрема тих, які прямо та опосередковано впливають із технологій забезпечення дистанційного навчання доведено, що безперервність професійної освіти службовців, що є імперативною умовою зростання їх рівня професіоналізму та компетентності, на сучасному етапі українського державотворення може бути отримана лише за рахунок активного використання інноваційних технологій дистанційного навчання, а також передових здобутків науково-технічного прогресу.

2. Проаналізовано міжнародний, а особливо західноєвропейський досвід упровадження у практичне життя технологій та інновацій дистанційної освіти у навчальний процес, зокрема з підготовки державних службовців, наприклад у Канаді, у США та Швейцарії. Саме за допомогою компаративіського аналізу

отримано лідерів в застосуванні технологій дистанційного навчання (Dalhousie University, Queens University – Канада, Carnegie Mellon University, Massachusetts Institute of Technology, World Bank Institute – США, Університети Цюріха й Лугано – Швейцарія).

3. Виокремлено три категорії проблем розвитку дистанційного навчання у системі підготовки належних та висококваліфікованих кадрів, зокрема державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування в Україні, приміром, такі проблеми як: нормативно-правового характеру; фінансово-матеріальні; кадрового забезпечення.

Аналіз нормативно-правової бази, наукових джерел дав можливість стверджувати, що нині ДО в Україні перебуває на етапі активного становлення, а досить швидке її поширення свідчить про перспективність цієї форми неперервної освіти в Україні, що сприятиме забезпеченню неодмінної потреби сьогодення – навчання упродовж життя.

4. Належним чином досліджена концепція та постулати щодо розвитку інформаційної структури системи дистанційного навчання в контексті підготовки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування України, яка базується на створенні Міжрегіональної інформаційно-освітньої мережі, що дає змогу створити та забезпечити належним чином ефективно-розподілену систему комплексу дистанційного навчання на сучасному інноваційно-технологічному рівні.

Представлена концепція МІОМ базується на комплексному поєднанні інформаційних ресурсів учасників, які прямо та опосередковано можуть надавати певні ресурси до цілісного інформаційного простору й користуватися спільними ресурсами МІОМ, з урахуванням рівня участі мережі.

Концепція інфраструктури системи підготовки державних службовців й посадових осіб місцевого самоврядування із широким використанням «хмарних» технологій дозволить максимально ефективно і з мінімальними

витратами створити та належним чином організувати сервісно-орієнтовану інфраструктуру підготовки й підвищення кваліфікації державних службовців.

Впровадження «хмарних» технологій в контексті навчання та інформаційно-консультативної підтримки у політиці підготовки кадрів – державних службовців, надасть належним чином обґрунтовану можливість інтегрувати найрізноманітніші інформаційні ресурси та механізми державної служби із вже створеними та відомими системами дистанційного навчання.

5. Пропозиції щодо подальшого розвитку інформаційної структури системи дистанційного навчання та підготовки державних службовців й посадових осіб місцевого самоврядування України зумовлені розвитком трьох підсистем: навчально-методичної, організаційно-управлінської й інформаційно-технологічної.

Для розвитку та удосконалення навчально-методичної підсистеми методика дистанційного навчання державних службовців й посадових осіб місцевого самоврядування в Україні – запропоновано вжити низку таких заходів та прийомів: унормувати та належним чином систематизувати на державному рівні найбільш важливі та критичні питання організації та функціонування дистанційного навчання, при цьому, поступово замішуючи форму заочного навчання дистанційним комплексом за комбінованою (очно-дистанційною) схемою.

Задля розвитку інформаційно-технологічної підсистеми концепції дистанційного навчання та підготовки державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, варто провести інвентаризацію наявних інформаційно-аналітичних, навчально-методичних ресурсів учасників, якими вони володіють та мають реальну можливість їх розповсюджувати із іншою частиною цілісної мережі, а також брати пряму та опосередковану участь у створенні гібридної хмари, що витікає із необхідності інформаційно-технологічного забезпечення діяльності МІОМ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бакуменко В., Куценко В., Ралдугін Є. Про формування інформаційно-методичного ресурсу для навчання державних службовців. *Сучасні проблеми державного управління: дослідження технології, методики*. За заг. ред. В.М.Князева. К.: Вид-во УАДУ. 1999. С. 155-160.
2. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: [монографія]. К.: Атіка, 2009. 684с.
3. Биков В. Ю. Проектний підхід і дистанційне навчання у професійній підготовці управлінських кадрів. *Кримські педагогічні читання*. Х.: НТУ «ХП», 2001. С. 30–40.
4. Биков В. Ю., Кухаренко В. М., Сиротенко Н. Г. Технологія розробки дистанційного курсу. К.: Міленіум, 2008. 324 с.
5. Бурило Ю. Л. Удосконалення інституційних засад державного управління інформаційною сферою в контексті сучасних тенденцій розвитку інформаційного суспільства. *Європейська наука XXI століття: стратегія і перспективи розвитку*. Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2006. Т.18. С. 42–52.
6. Гаврилюк О. Нові технології навчання – ефективний шлях забезпечення високої кваліфікації спеціалістів. *Рідна школа*. 1998. № 6. С. 68–71.
7. Журавлев А. В. Создание межрегиональной сети дистанционного обучения государственных служащих / А. В. Журавлев // *Education Technology&Society* 8(3).–2005.
8. Журавлева И. И, Журавлев А..В. Принципы организации системы управления дистанционным обучением. *Збірка тез доповідей учасників II Національної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Системний аналіз та інформаційні технології»* К.: НТУУ КПІ, 2000 р. С. 153–154.
9. Журавлева И. И. Модель организации дистанционного обучения: опыт и перспективы. *Education Technology&Society*. 8(3). 2005 С. 350–355.

10. Журавльов А. В. Концепція «Порталу знань» - комплексного рішення щодо розвитку інформаційної інфраструктури дистанційного навчання в системі підготовки державних службовців. URL : <http://academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10zavpds.pdf>

11. Журавльов А. В., Журавльова І. І. Педагогічно-орієнтований WEB-дизайн для створення електронних навчальних посібників дистанційного навчання. К.: МНУЦіТ, 2002 р. С. 55–56.

12. Ільясов Р. А., Куценко В. А., Ралдугін Є. О. Застосування технології дистанційного навчання у підготовці та підвищенні кваліфікації державних службовців. *Вісн. держ. служби України*. 1998. №4. С. 77–91.

13. Канигін Ю. М. Основи теоретичної інформатики. К.: Наук, думка, 1990. 156 с.

14. Коваль М., Шуневич Б. Впровадження комбінованого і дистанційного навчання: досвід роботи та перспективи розвитку // *Педагогічний процес: теорія і практика: Зб. наук. пр.* К.: Вид-во Міленіум, 2006. Вип. 2. С. 47–54.

15. Концепція Національної програми інформатизації : Закон України від 04.02.1998 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98>

16. Кращі практики впровадження електронного урядування: зарубіжний досвід URL : http://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2016/02/Krashhi-praktiki-vprovadzhennya-elektronного-uryaduvannya_zarubizhnij-dosvid.pdf

17. Кремень В. Дистанційна освіта - перспективний шлях розв'язання сучасних проблем розвитку професійної освіти. *Вісник Академії дистанційної освіти*. 2003. № 1. С. 4–11.

18. Кухаренко В. М. Дистанційне навчання. Дистанційний курс: навчальний посібник. Х.: ХДГТУ. 1999. 216 с.

19. Кухаренко В. М., Рибалко О. Б., Сиротенко Н. Г. Дистанційне навчання: Умови застосування. Дистанційний курс. навч. посібник. Харків: НТУ «ХП», «Торсінг», 2002. 320с.

20. Майборода В. К. Наукові засади підвищення кваліфікації

державних службовців в Україні. *Вісн. Укр. академії держ. упр.* 1997. № 2. С. 121–127.

21. Мельников О. Ф. Теорія та методологія фахової підготовки державних службовців: дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.03; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон, ін-т держ. упр. Х., 2009.

22. Назимко П., Снітчук М., Гогіна Л. Підвищення кваліфікації кадрів: історичний досвід, стан, перспективи підвищення кваліфікації державних службовців. К.: Вид-во УАДУ, 1999. 232 с.

23. Назимко П. Організація навчання державних службовців. *Вісн. УАДУ.* 1996. № 1 С. 30–37.

24. Нижник Н. Р., Олуйко В. М., Яцюк В. А. Державний службовець в Україні: удосконалення підвищення кваліфікації (організаційно-правовий аспект: навч. посіб. Л.: Вид-во нац. ун-ту Львівська політехніка, 2003.

25. Оболенський О. Ю. Навчання державного службовця як складова його професійної діяльності. *Вісн. Укр. акад. держ. упр.* 1999. №3. С. 35–41.

26. Оболенський О. Ю. Принцип професіоналізму в державній службі. *Вісн. держ. служби України.* 1998. №1. С. 54 – 64.

27. Олуйко В. М. Інформаційне забезпечення державної служби. *Менеджер.* 2003. № 2 (24). С. 12–17.

28. Опсал Енді. Сім округів Колорадо спільно користуються послугами хмарного обчислення. *Government Technology*, 12.01.2010 р. URL : <https://www.techyv.com/article/top-50-cloud-computing-providers/>

29. Освіта в інформаційному поступі суспільства / Доповідь на підсумковій колегії Міністерства освіти і науки України 17 серпня 2006 року. *Освіта України.* 2006. 14 серпня (№60-61). С. 1–21.

30. Основы дистанционного обучения. Дистанционный курс. Учебное пособие / [Кухаренко В. Н., Олейник Т. А., Рибалко Е. В., Савченко К. В]. Под редакцией Кухаренко В. Н. Харьков: ХИНУ. 1999. 182 с.

31. Парламентські слухання з розвитку інформаційного суспільства в Україні 25 вересня 2005 року. К., 2005. 64 с.

32. Пархоменко В. Д. Роль науково-технічної інформації у формуванні інформаційного середовища України для сприяння інноваційному розвитку економіки. *Науково-технічна інформація*. 2000. №2. С. 2–5.

33. Про державу службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-ХІІІ. Редакція 01.01.2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

34. Про затвердження Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006-2010 роки» : Постанова Кабінету Міністрів України від 07.12.2005 р. № 1153-2005-п. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153-2005-%D0%BF>

35. Про затвердження наукової програми дослідження розвитку державної служби та вдосконалення кадрового забезпечення державного управління : Постанова Кабінету Міністрів України від 08.08.2001 р. № 953-2001-п. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/953-2001-%D0%BF>

36. Про затвердження Положення про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та Положення про єдиний порядок підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівників державних підприємств, установ і організацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.02.1997 р. № 167-97-п. Редакція 21.02.2019. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-97-%D0%BF>

37. Про заходи щодо підвищення кваліфікації посадових осіб і спеціалістів центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування з питань національної безпеки та оборони держави: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.02.2000 р. № 251-2000-п. Редакція 14.08.2009. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/251-2000-%D0%BF>

38. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ. Редакція 21.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

39. Про невідкладні заходи щодо розвитку інформаційного суспільства

в Україні. Доповідь Президента України. *Громадська рада з питань інформаційно-комунікаційних технологій*. К. 2005. 42 с.

40. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Законодавче забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні»: Постанова Верховної Ради України від 03.07.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1565-18>

41. Руденко В. Д. Розвиток інформаційного суспільства в Україні / Огляд матеріалів парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2005. № 8 (48). С. 2–17.

42. Сисоева С. Принципи розвитку неперервної освіти в умовах поікультурного глобалізованого світу. *Шлях освіти*. К. : Педагогічна преса, 2009, № 2. С. 2–6.

43. Україна на шляху до суспільства знань: освіта, наука, культура / За ред. А. В. Пазюка. К.: МГО. «Прайвесі Юкрейн», 2005. 69 с.

44. Шуневич Б. І. Дистанційне навчання в системі вищої школи Європи та Північної Америки: монографія. К.: Видавн.-поліграф. Центр «Київ. ун-т», 2005. 365 с.

45. Шуневич Б. І. Комбіноване навчання англійської мови: Метод, вказівки для студентів перш, курсу. Львів: Вид-во ЛППБ, 2005. 36 с.

46. Юцявичене П. Л. Теория и практика модульного обучения. Каунас, 1989. 254с.

47. Blended Learning: Using a Learning Management System Live in the Classroom, Tom Worthington, The Australian National University, 24 October 2008.

48. European Association for Distance learning – EADL. URL : www.eadl.org

49. European Association of Distance Teaching Universities – EADTU. URL : www.eadtu.nl

50. Fahy P.J. (2004). Media characteristics and online learning technology. *Theory and practice of online learning*. pp. 137- 174.

51. Garrison, D. R.; H. Kanuka (2004). «Blended learning: Uncovering its transformative potential in higher education». *The Internet and Higher Education* 7(2): P. 95-105

52. Gntsenko V. Dovgiallo A. The Role of Computerized Teaching Technologies in the Informatization of Education. In: International Congress: Education and Informatics. *Strengthening Intemanional Cooperation*, Paris, UNESCO, Proceedings, Vol.I, 1989. pp.63-69.

53. Graham, C. R. (2005). "Blended learning systems: Definition, current trends, and future directions." In Bonk, C. J.; Graham, C. R.. *Handbook of blended learning: Global perspectives, local designs*. San Francisco, CA: Pfeiffer. pp. 3-21.

54. Heinze, A.; C. Procter (2004). «Reflections on the Use of Blended Learning». *Education in a Changing Environment*. University of Salford, Salford, Education Development Unit. URL : <http://wwyy.ece.salfbrd.ac.uk>> proceedings papers.' ah_04.rtf.

55. International Council for Open and Distance Education – ICDE. URL : <https://www.icde.org/>

Виконала: студентка
магістратури за
спеціальністю 281 Публічне
управління та _____ Катерина ЛУЦИК
адміністрування заочної
форми навчання

Науковий керівник:
доцент кафедри публічного
управління та _____ Дмитро БОНДАР
адміністрування, к. держ. упр.

**Робота допущена до
захисту:**
завідувач кафедри
публічного управління та
адміністрування,
д. держ. упр., професор _____ Едуард ЩЕПАНСЬКИЙ